
**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ»**

**ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ
ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ
ΦΑΡΜΑΚΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ**

Βάκκας Ηλίας

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης
του Πανεπιστημίου Πειραιώς για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στα Οικονομικά και Διοίκηση της Υγείας.

Πειραιάς, 2023

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ»**

**ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ
ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ
ΦΑΡΜΑΚΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ**

Βάκκας Ηλίας, Α.Μ.: ΟΔΥ/1906

Επιβλέπουσα: Κοτταρίδη Κωνσταντίνα / Καθηγήτρια / Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης
του Πανεπιστημίου Πειραιώς για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στα Οικονομικά και Διοίκηση της Υγείας.

Πειραιάς, 2023

UNIVERSITY of PIRAEUS

**DEPARTMENT of
ECONOMICS**

M.Sc. in Health Economics and Management

**SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND THE FUTURE
TRENDS IN THE SECTOR OF PHARMACEUTICAL
INDUSTRY**

Vakkas Ilias

Master Thesis submitted to the Department of Economics
of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements
for the degree of M.Sc. in Health Economics and Management

Piraeus, Greece, 2023

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία, έχει γραφτεί από εμένα αποκλειστικά στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης ότι αναφέρονται καταλλήλως στο σύνολό τους οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.»

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου κα. Κωνσταντίνα Κοτταρίδη, για την καθοδήγηση που μου προσέφερε αλλά και την άμεση ανταπόκριση της σε κάθε απορία μου, δίνοντας μου χρήσιμες συμβουλές και κατευθύνσεις για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του τμήματος των Οικονομικών και Διοίκησης της Υγείας που συντέλεσαν στην αρτιότερη επαγγελματική και επιστημονική μου κατάρτιση αυτά τα δύο χρόνια σπουδών μου στο τμήμα.

Τέλος, ένα ξεχωριστό ευχαριστώ στην οικογένεια μου για την αμέριστη ηθική και πρακτική στήριξη της στην προσπάθεια μου για συνεχή πρόοδο και αυτοβελτίωση.

Βιώσιμη Ανάπτυξη και οι Μελλοντικές Τάσεις στον Τομέα της Φαρμακοβιομηχανίας

Σημαντικοί Όροι: Φαρμακοβιομηχανία, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Φαρμακευτικές Εταιρείες

Περίληψη

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί ένα θέμα θεμελιώδους σημασίας καθώς επηρεάζει πολιτικά, γεωγραφικά, κοινωνικά και οικονομικά την υφήλιο. Η οικολογική παραγωγικότητα κρίνεται αναγκαία σε πολλά επίπεδα καθώς η περιβαλλοντική κρίση εντείνεται ανά τα έτη.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητη η εστίαση στην αειφορία των επιχειρηματικών οντοτήτων. Η υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών και στρατηγικών φιλικών προς το περιβάλλον, ιδίως στο κλάδο των φαρμακοβιομηχανιών είναι ικανή να κρατήσει σταθερή την περιβαλλοντική κρίση.

Παράλληλα η βιωσιμότητα πέρα από την κερδοφορία που δύναται να εξασφαλίσει, συμβάλει στην διευκόλυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, στην δίκαιη μεταχείριση και την αποφυγή στερεοτύπων. Ο συνδυασμός αυτών, έχει την ικανότητα μέσα σε ένα περιβάλλον ανταγωνιστικό και διαρκώς μεταβαλλόμενο να δημιουργήσει αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης.

Ο κλάδος της φαρμακοβιομηχανίας φημίζεται για την άρρηκτη σύνδεσή του με την καινοτομία και είναι σαφές λοιπόν ότι προωθώντας βιώσιμες πρακτικές σε όλα τα επιχειρηματικά της τμήματα αποκτά ένα ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, που αποφέρει μεγάλα κέρδη.

Αυτό σημαίνει, ότι η βιώσιμη μέριμνα, δηλαδή η φροντίδα του περιβάλλοντος κατά την επιχειρηματική δραστηριότητα και η μείωση των ρύπων αναβαθμίζει τόσο τοπικά όσο και παγκόσμια δίνοντας το παράδειγμα για μίμηση, την καλυτέρευση της κοινωνίας και την «επούλωση» του περιβάλλοντος από τον ανθρώπινο παράγοντα.

Sustainable Development and the Future Trends in the Sector of Pharmaceutical Industry

Keywords: Pharmaceutical Industry, Sustainable Development, Pharmaceutical Companies

Abstract

The concept of sustainable development is a matter of fundamental importance as it affects the world politically, geographically, socially and economically. Ecological productivity is deemed necessary in many levels as the environmental crisis intensifies, over the years.

In this context, a focus on the sustainability of business entities is necessary. The adoption of environmentally friendly sustainable practices and strategies, especially in the pharmaceutical industry, is capable of keeping the environmental crisis at bay.

At the same time, sustainability contributes to facilitating access to education, fair treatment and avoid stereotyping. The combination of the above, has the ability to create a decent living in a competitive and constantly changing environment.

The pharmaceutical industry is famous for its inextricable connection with innovation, so it is clear, that by promoting sustainable practices in all its business divisions, it gains a strong competitive advantage, which yields big profits.

This means that sustainable care, i.e. taking care of the environment during business activity and reducing pollutants is both local and global, setting an example for imitation, for the betterment of society and the “healing” of the environment by the human factor.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	viiix
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	xii
ABSTRACT.....	xiii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	Error! Bookmark not defined.
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	Error! Bookmark not defined.x
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	3
1.1 Έννοιες της Βιώσιμης Ανάπτυξης	3
1.2 Ιστορική Αναδρομή της Βιώσιμης Ανάπτυξης.....	5
1.3 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης- AGENDA 2030	10
1.4 Βιώσιμη Ανάπτυξη στην Ελλάδα	14
1.4.1 Προγράμματα Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελλάδα 2007-2013.....	17
1.4.2 Προγράμματα Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελλάδα 2014-2020.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	27
Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	27
2.1 Ιστορική Αναδρομή της Παγκόσμιας Φαρμακοβιομηχανίας	27
2.2 Εξέλιξη της Παγκόσμιας Φαρμακοβιομηχανίας.....	29
2.3 Η Φαρμακοβιομηχανία στην Ελλάδα	32
2.4 Δυνάμεις του Porter και PEST ANALYSIS	34
2.5 Η Καινοτομία στο Κλάδο της Φαρμακοβιομηχανίας	41
2.5.1 Είδη Καινοτομίας	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	47
Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ	47
3.1 Τεχνικές Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Φαρμακευτικό Κλάδο	47
3.2 Πρακτικές Φαρμακοβιομηχανιών Για Βιώσιμη Ανάπτυξη	52
3.3 Περιβαλλοντική Πολιτική Φαρμακοβιομηχανιών	65
3.4 Πράσινο Marketing	69
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	73
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	75

Κατάλογος Εικόνων

ΕΙΚΟΝΑ 1: SUSTAINABLE HFC HOSTS PUBLIC FORUM FEB. 28	4
ΕΙΚΟΝΑ 2: ΣΥΝΘΗΚΗ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ	6
ΕΙΚΟΝΑ 3: SENDAI FRAMEWORK	10
ΕΙΚΟΝΑ 4: FINANCING FOR DEVELOPMENT- ADDIS ABABA ACTION PROGRAMME	11
ΕΙΚΟΝΑ 5: WORLDWIDE SALES DISTRIBUTION OF NEW DRUGS BETWEEN 2004 AND 2020, BY MAJOR PHARMACEUTICAL MARKET..	30
ΕΙΚΟΝΑ 6: “THE WORLD’S BIGGEST PLAYERS IN PHARMA”.....	31
ΕΙΚΟΝΑ 7: ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΞΩΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ..	34
ΕΙΚΟΝΑ 8: PESTEL ANALYSIS	40
ΕΙΚΟΝΑ 9: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	50
ΕΙΚΟΝΑ 10: ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΣΕ ΙΑΤΡΙΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ.....	53
ΕΙΚΟΝΑ 11: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	56
ΕΙΚΟΝΑ 12: SYSTAINABLE BUSINESS	64
ΕΙΚΟΝΑ 13: THE GREEN MARKETING STRATEGY	71

Κατάλογος Πινάκων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: TIMELINE OF SUSTAINABILITY	9
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ PORTER.....	35

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα διπλωματική θα αναφερθούν ενδελεχώς οι έννοιες που απαρτίζουν την βιώσιμη ανάπτυξη σε συνάρτηση με την πορεία των φαρμακευτικών βιομηχανιών και τον συνδυασμό επίτευξης οικολογικών στρατηγικών με σκοπό να επέλθει οικονομική ευμάρεια.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται λόγος για τις έννοιες της βιώσιμης ανάπτυξης και την ιστορική αναδρομή της καθώς αποτελεί ένα ζήτημα με πολλαπλές αναδιαρθρώσεις. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται η συμβολή της σύστασης της AGENDA 2030 από την ΕΕ και τους στόχους που επιδιώκει. Επιπρόσθετα, παρουσιάζεται η αειφόρος ανάπτυξη στην Ελλάδα, που βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο, και γίνεται μία αναφορά στα ελληνικά κρατικά προγράμματα των δύο προηγούμενων κύκλων, 2007-2013 και 2014-2020.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθεται ο τομέας της φαρμακοβιομηχανίας σε παγκόσμια κλίμακα αλλά και σε εθνική. Στις υποκατηγορίες του κεφαλαίου, πραγματοποιείται καταγραφή των στοιχείων του κλάδου της φαρμακοβιομηχανίας μέσω ανάλυσης PEST και παράθεσης των δυνάμεων του Porter, για περαιτέρω κατανόηση. Ταυτόχρονα, η καινοτομία ένα χαρακτηριστικό που εμπεριέχεται στην αειφορία και αποτελεί απαραίτητο συστατικό στοιχείο της, αναπτύσσεται εκτενώς σε αυτό το κεφάλαιο.

Ακόμη, στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται λόγος για τις τεχνικές της βιώσιμης ανάπτυξης στις φαρμακευτικές βιομηχανίες και την οικολογική προσέγγιση που είναι απαραίτητο να υιοθετήσουν. Παράλληλα, αναφέρονται οι πολιτικές που θεσπίζονται ούτως ώστε να συνδυαστεί η οικολογική συνείδηση με την αποκόμιση κερδοφορίας στον φαρμακευτικό κλάδο, χωρίς να μολύνεται το περιβάλλον. Μία ακόμη βαρυσήμαντη υποκατηγορία είναι αυτή του πράσινου μάρκετινγκ που προσδιορίζει την υπάρχουσα αλλά και την μελλοντική διαδρομή της βιώσιμης ανάπτυξης των φαρμακοβιομηχανιών παγκοσμίως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

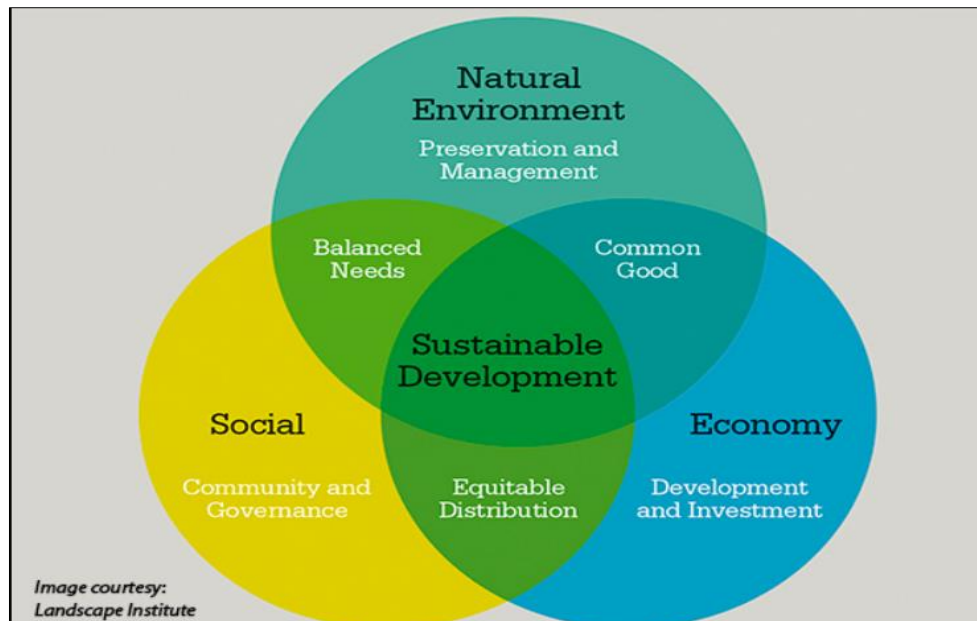
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.1 Έννοιες της Βιώσιμης Ανάπτυξης

Ο προσδιορισμός της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί αντικείμενο διερεύνησης, καθώς είναι ένα καινούριο πεδίο αναζήτησης. Είναι πιθανό να αναφέρεται και με την εναλλακτική του ονομασία ως «αιεφόρος ανάπτυξη» και εμπεριέχει την έννοια της επιτυχίας και της βελτίωσης σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Παράλληλα, η επιτυχία αυτή δύναται να πραγματοποιείται ταυτόχρονα ή με κάποια χρονολογική αλληλουχία δηλαδή πρώτα ένα επίπεδο και έπειτα κάποιο άλλο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη ως ένα είδος αναπτυξιακής στρατηγικής, με βασικό μέλημά της την πολιτική, την περιβαλλοντική, την κοινωνική και την οικονομική ευημερία της πολιτείας όχι μόνο βραχυπρόθεσμα αλλά και μακροπρόθεσμα.

Κύριος γνώμονας για την πορεία της βιώσιμης ανάπτυξης, είναι η ικανοποίηση των υπαρχουσών αναγκών της κοινωνίας, χωρίς όμως να τίθεται σε κίνδυνο η ευημερία των μελλοντικών γενιών. Ουσιαστικά, πρόκειται για την διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών για μακροβιότερη οικονομική καλλιέργεια σε συνδυασμό με την διασφάλιση του περιβαλλοντικού μας πλούτου. (EuropeanCommission, 2018)

Ακόμη μία έννοια που προσδιορίζει την βιώσιμη ανάπτυξη, αναφέρεται στην αξιοποίηση του χρηματοοικονομικού και επενδυτικού κεφαλαίου με τέτοιες τεχνικές που η διοχέτευσή του να επιδιώκει παράλληλα την κάλυψη αναγκών της κοινωνίας είτε ποσοτικά είτε ποιοτικά και την μετάδοση αυτών των τεχνικών στις μελλοντικές γενιές. Αυτή η διαδικασία ονομάζεται “Sustainability”. (Εκθεση Brundtland, 1987)

Εικόνα 1: Sustainable HFC Hosts public forum Feb. 28

Πηγή: [https://www.hfcc.edu/news/2019/sustainable-hfc-hosts-public-forum-feb-](https://www.hfcc.edu/news/2019/sustainable-hfc-hosts-public-forum-feb-28)

[28](https://www.hfcc.edu/news/2019/sustainable-hfc-hosts-public-forum-feb-28)

Η ενδυνάμωση μίας οικονομίας με ανθεκτική και διατηρήσιμη δράση, που αποσυνδέεται από την μόλυνση του οικοσυστήματος με ταυτόχρονη εδαφική ειρήνη που δεν εκμεταλλεύεται τους περιβαλλοντικούς πόρους και εντάσσει ανθρώπινο δυναμικό χωρίς προκαταλήψεις είναι ένας ακόμη ορισμός της αειφόρου ανάπτυξης. Επιπλέον, τηρείται η βιώσιμη ανάπτυξη υπό την προϋπόθεση, ότι το φυσικό περιβάλλον, η πολιτιστική κουλτούρα και η βιοποικιλότητα των τοπίων δεν αλλοιώνεται. (ΕΛΙΝΥΑΕ, 2016)

Ο ορισμός της βιωσιμότητας ποικίλλει και έχει την ικανότητα να εμπεριέχεται σε πολλά πεδία. Προκειμένου η βιώσιμη ανάπτυξη, να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο πρέπει να εφαρμόζεται σε τοπικό επίπεδο.

Το 2010, δημιουργήθηκε ένας καινούριος ορισμός για την αειφόρο ανάπτυξη ως προς τα εκπαιδευτικά ιδρύματα από την Ακαδημαϊκή Συμβουλευτική Επιτροπή και το Γραφείο Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου της Alberta για να εξοικειωθούν πιο εύκολα οι φοιτητές με την αειφόρο ανάπτυξη.

Πιο συγκεκριμένα, παρατέθηκε ως η διαδικασία διαβίωσης με τα επαρκούμενα φυσικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά μέσα που μπορούμε να διαθέσουμε και η

επιδιώξη των ανθρώπων να σέβονται τους φυσικούς πόρους και τα υπόλοιπα όντα που τον περιβάλλουν. Ορίζοντας την παραπάνω έννοια για την βιώσιμη ανάπτυξη, το Πανεπιστήμιό της Alberta, επιχείρησε και συνεχίζει ακόμη, να εντάσσει σε πολλούς κλάδους της πανεπιστημιακής ζωής την αειφορία όπως στις εγκαταστάσεις, στα μαθήματα και στην ευρύτερη νοοτροπία των φοιτητών. (University Of Alberta-Office of Sustainability, 2010)

Σε ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σχετικά με την αειφορία και τις μελλοντικές δράσεις διευκρινίστηκε ότι το δικαίωμα για μία αξιοπρεπή ζωή το διαθέτουν όλοι όσοι βρίσκονται σε αυτό το πλανήτη, ανεξαρτήτου μορφής και δύναται να επιτευχθεί με λειτουργικότητα, ειρηνική συμβίωση, άρτια κοινωνική ένταξη, εταιρική ευθύνη και περιβαλλοντική συνείδηση. Τα στοιχεία δηλαδή, που αποτελούν την ερμηνεία της βιώσιμης ανάπτυξης. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016)

Μία από τις κύριες προτεραιότητες της ΕΕ, είναι η δόμηση πλαισίου και η εφαρμογή του, μέσω στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης. Καθώς η αειφόρος ανάπτυξη είναι άρρηκτα συνυφασμένη με τις πολιτικές νομοθεσίες, οι κανονιστικές διατάξεις περιλαμβάνουν τον όρο αυτό σε όλα τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από τα Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά, επενδυτικά και περιβαλλοντικά ταμεία. (European Commission, 2018)

1.2 Ιστορική Αναδρομή της Βιώσιμης Ανάπτυξης

Το 1992, στο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο Ντε Τζανέιρο και συμμετείχαν 172 χώρες, αποτυπώθηκε πρώτη φορά σε κείμενο νομικής ισχύος ο ορισμός της βιώσιμης ανάπτυξης και της αειφορίας. Μέσα σε αυτόν τον ορισμό αναφέρονται ως βασικές επιδιώξεις η δέσμευση από όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ανάπτυξη της οικονομίας διασφαλίζοντας το περιβάλλον, την κοινωνία και τους ευρύτερους πολιτισμούς. (Ευρωπαϊκή Ένωση, 1997)

Παράλληλα, στο προαναφερθέν Συνέδριο τέθηκε και το ζήτημα του υπολογισμού και ποσοτικοποίησης της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω αριθμοδεικτών, προκειμένου να εκτιμάται αποτελεσματικά και έγκυρα η αειφορία. Ο διαχωρισμός των αριθμοδεικτών ταξινομήθηκε σε επιμέρους κατηγορίες όπως διοικητικοί, περιβαλλοντικοί,

κοινωνικοί και οικονομικοί. (Ευρωπαϊκή Ένωση Ε. , Συνθήκη του Μάαστριχτ - ΕΕ – C191/1992 , , 1992 ,)

Στη Νίκαια της Γαλλίας το 2000 θεμελιώνεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, η Συνθήκη της Αειφορίας με κύριο σκοπό την αρμονική σχέση της οικονομίας με τους φυσικούς πόρους και την κοινωνική εξέλιξη. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2000)

Ακολούθησαν ακόμα δύο Συνθήκες, αυτή της Λισσαβόνας και αυτή της Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ως κεντρικό θέμα συζήτησης είχαν την διερεύνηση στρατηγικών για την λειτουργική συνεργασία των κρατών της Ευρώπης και των δράσεων που θα δομούνταν σε τοπικό και διασυνοριακό επίπεδο. (Ευρωπαϊκή Ένωση Ε. , Συνθήκη Λισσαβόνας, 2016)

Εικόνα 2: Συνθήκη Λισσαβόνας

Πηγή: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon>

Μετάπειτα, το 2001 η Ευρωπαϊκή Ένωση εστίασε πυρετωδώς στην ανάπτυξη της αειφορίας της και σχημάτισε πρόσθετες στρατηγικές. Οι τεχνικές αυτές εμπλουτίστηκαν με συντονισμό δράσεων, συνεργασία πολιτικών αντιπροσώπων, μεταρρυθμιστικές διατάξεις και πρότυπα συμπεριφοράς των επιχειρηματικών οντοτήτων και των πολιτών της κάθε χώρας. Η Ευρώπη υπήρξε και συνεχίζει να υπάρχει παράδειγμα πρωτοπορίας στο θέμα της αειφορίας. (Συμβουλίου του Göteborg, 2001)

Η κλιματική αλλαγή, το ελλιπές σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, το διαρκές πτωτικό επίπεδο διαβίωσης, η γήρανση των πολιτών, η φθορά της βιοποικιλότητας και η μόλυνση των φυσικών πόρων από επιχειρηματική δραστηριότητα παρακίνησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2006, στον επαναπροσδιορισμό των οδηγιών για την αειφόρο ανάπτυξη. Μέσω όλων αυτών των τεκταινόμενων κρίθηκε αναγκαία η αλλαγή των μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης. Έτσι λοιπόν το ανανεωμένο σύνολο στρατηγικών επιδίωκε (N. Βερβεσός, 2019):

- Την διασφάλιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων.
- Την εκπλήρωση των βασικών αναγκών των πολιτών που δεν υπονομεύει μελλοντικές γενιές.
- Την προσβασιμότητα όλων των πολιτών στην απόκτηση γνώσεων, ίσης μεταχείρισης και δικαίου.
- Την διάδοση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον επιχειρηματικό κόσμο.
- Την αειφορία στην εφοδιαστική αλυσίδα, στην παραγωγή και την κατανάλωση.
- Την λειτουργική σύνδεση των ευρωπαϊκών, τοπικών και παγκόσμιων οδηγιών για την βιώσιμη ανάπτυξη.
- Την συμπερίληψη των τρέχων οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών συνθηκών για το σχηματισμό των βιώσιμων στρατηγικών.
- Τον προσχεδιασμό και ανάλυση των δεικτών αειφορίας, την μελέτη των πληροφοριών και το όφελος των βιώσιμων μέτρων.
- Την προώθηση της περιβαλλοντικής νοοτροπίας.
- Την πρόληψη καταστάσεων.

Το 2009 ανακοινώθηκαν σε συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα αποτελέσματα των στρατηγικών της βιώσιμης ανάπτυξης. Δυστυχώς, τα συμπεράσματα δεν ήταν τα

αναμενόμενα καθώς διαπιστώθηκε υπέρμετρη εκμετάλλευση του περιβάλλοντος από επιχειρηματική δραστηριότητα σε σημείο που οι φυσικοί πόροι κρίνονταν ανεπαρκής για το μέλλον της ανθρωπότητας. (COM/2009/400 - Σύσκεψη ΕΕ, 2009)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πέραν της σημαντικότητας του ΑΕΠ, επισήμανε και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ως συνιστώσα της επίτευξης της αειφορίας. Πιο συγκεκριμένα, τα χαρακτήρισε ως οικονομικά εργαλεία χρηματοδότησης με σκοπό την προώθηση την βιώσιμης ανάπτυξης και της εταιρικής υπευθυνότητας. Σε αυτό το συνέδριο παρατέθηκαν για πρώτη φορά οι διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης με σημαντική υπενθύμιση να ενταχθούν σε όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτου κύκλου εργασιών και μεγέθους. Ταυτόχρονα, έγινε λόγος για την δυσχερή θέση πολλών οικονομικά ευάλωτων κρατών – συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας - λόγω των «κόκκινων δανείων», την αποπληρωμή τους και την δανειοδότηση χωρίς ενδελεχή αξιολόγηση του δανειολήπτη. Τα παραπάνω ζητούμενα καθιστούσαν πολλά κράτη ανήμπορα να ακολουθήσουν τις βιώσιμες στρατηγικές ανάπτυξης, με αποτέλεσμα η Ευρώπη να μη διαθέτει ανταγωνιστικότητα, δυνατή διακυβέρνηση και μακροχρόνια ευημερία. (Σύσκεψη με Θέμα: ΕΥΡΩΠΗ 2020, 2010)

Έτσι λοιπόν, ένα χρόνο αργότερα σε συνέδριο με θέμα, «*Ευρώπη 2020*», τέθηκαν ως πυλώνες ανάπτυξης για μία νέα και βιώσιμη Ευρώπη οι εξής κατευθυντήριες γραμμές:

- Η μεταλαμπάδευση της νοοτροπίας της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.
- Η γεφύρωση της εμπιστοσύνης μεταξύ πελατών, μετόχων, δυνητικών καταναλωτών, στελεχών και επιχειρήσεων.
- Η προώθηση της δια βίου εκπαίδευσης.
- Η ενθάρρυνση για ομαλή ένταξη στο κοινωνικό περιβάλλον.
- Η αποφυγή της φυλετικής διάκρισης.
- Να συμπεριλαμβάνονται άτομα όλων των ηλικιών, φυλών και γένους στην εργασία με τροφοδότηση δεξιοτήτων και γνώσεων.
- Η ενδυνάμωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για την απορρόφηση των οικονομικών δυσχερειών σε κάθε χώρα.

TIMELINE ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1979	<ul style="list-style-type: none">• Παγκόσμιο Συνέδριο Κλιματικής Αλλαγής -Αναφέρεται πρώτη φορά η βιώσιμη ανάπτυξη
1987	<ul style="list-style-type: none">• Στην Έκθεση Brundtland παρουσιάζεται η δεκαετής εργασία σχετικά με την βιώσιμη ανάπτυξη
1992	<ul style="list-style-type: none">• Στο Rio Earth Summit προτείνεται η υιοθέτηση της Agenda 21
1993	<ul style="list-style-type: none">• Ανακοινώνεται στο Συνέδριο της Βιοποικιλότητας η αρχή της πρόληψης μέτρων
1997	<ul style="list-style-type: none">• Εφαρμόζεται το Πρωτόκολλο του Κιότο για την κλιματική αλλαγή
2000	<ul style="list-style-type: none">• Οι αναπτυξιακοί στόχοι συναντούν την κοινωνική δικαιοσύνη σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική συνείδηση
2012	<ul style="list-style-type: none">• Πραγματοποιείται το RIO+20 και γίνεται παρουσίαση της 20ετής προσπάθειας για βιώσιμη ανάπτυξη

Πίνακας 1: Timeline of Sustainability

Πηγή: <https://www.mcgill.ca/sustainability/files/sustainability/what-is-sustainability.pdf> , 2010

1.3 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης- AGENDA 2030

Καίριο βήμα για την βιώσιμη ανάπτυξη υπήρξε η διάσκεψη κορυφής του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη που πραγματοποιήθηκε το 2015. Στις 25 Σεπτεμβρίου 2015, στο προαναφερθέν συνέδριο θεσμοθετήθηκε ένα ενδεδειγμένο και ισχυρά δομημένο πλαίσιο βιώσιμης ανάπτυξης το οποίο ονομάστηκε Agenda 2030. Πιο συγκεκριμένα θεσπίστηκε για να διαθέτει παγκόσμια ισχύ, όχι μόνο ευρωπαϊκή, και ως επίκεντρό του είχε τους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης - ΣΒΑ. (ΟΗΕ- A/RES/70/1 ΟΗΕ, 2015)

Παράλληλα, την ίδια χρονιά θεσμοθετήθηκε η Συμφωνία των Παρισίων - COP21, το πρόγραμμα Sendai Framework και το πρόγραμμα Addis Ababa Action Agenda που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή. (UNDDR, 2015), (United Nations, 2015)

Εικόνα 3: Sendai Framework

Πηγή: <https://ndma.gov.in/Global/sendai-framework>

Εικόνα 3: Financing for Development - Addis Ababa Action Programme

Πηγή:https://developmentfinance.un.org/sites/developmentfinance.un.org/files/FSDR%202020%20slides_0.pdf

Μπορεί η Agenda 2030, να έχει παγκόσμια ισχύ αλλά συνέβαλε δραστικά στην άνθιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το όραμά της ταυτίστηκε με αυτό του παραπάνω πλαισίου για την βιώσιμη ανάπτυξη. Το περιεχόμενο της Agenda 2030, βασίζεται κυρίως στον αφανισμό της φτώχειας, της υποβάθμισης του βιοτικού επιπέδου επιφέροντας την αειφορία σε όλους τους κατοίκους του πλανήτη χωρίς αποκλεισμούς ως προς τα ήθη, το πολιτισμό, το φύλο και την ηλικία. Μέσω αυτών των δράσεων αυξάνονται ραγδαία οι πιθανότητες για μακροπρόθεσμη εξασφάλιση της αειφορίας στο πλανήτη μας.

Καθώς ο ΟΗΕ θέσπισε 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης - ΣΒΑ, προσδιόρισε την αναγκαιότητά τους να ακολουθούνται κατά γράμμα από όλα τα κράτη του πλανήτη αφού διαθέτουν άρρηκτη συνδεσιμότητα και η μη τήρηση των στόχων από το ένα κράτος απειλεί την ευημερία του άλλου. Αυτό σημαίνει πως διαθέτουν μία κοινή και παγκόσμια ταυτότητα ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η Agenda 2030, περιλαμβάνει

τις τρεις διαστάσεις της αειφορίας και ενισχύει, κατά την τήρησή της, την περιβαλλοντική προστασία, την διακρατική ενσυναίσθηση, την ισότητα και την κοινωνική ένταξη. Προσδιορίζει δηλαδή, την υπενθύμιση σε όλους τους λαούς να κινητοποιηθούν προκειμένου να δομηθεί ένα ισχυρό πλαίσιο που θα επιφέρει την οικονομική και κοινωνική ευημερία σε συνάρτηση με την περιβαλλοντική προστασία.

Κάθε χώρα είναι αρμόδια για την τήρηση των ΣΒΑ με ιδιαίτερη επιμέλεια στον επιχειρηματικό τομέα όπου είναι αναγκαία η συνεχής αξιολόγηση και εκτίμηση τεχνολογικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών δράσεων.

Εάν ακολουθηθεί συντηρητική στρατηγική ως προς την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων τότε σημειώνεται πρόοδος και μακροπρόθεσμη ευημερία.

Ακολουθεί εκτενής καταγραφή των ΣΒΑ που περιλαμβάνει η Agenda 2030 :

1. Εξάλειψη της φτώχειας.
2. Η πρόσβαση όλων των πολιτών σε επισιτιστική ασφάλεια και επιδόματα.
3. Αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου για όλες τις ηλικίες, της βιώσιμης γεωργίας και της χλωρίδας και της πανίδας.
4. Η εξασφάλιση του δικαιώματος στην εκπαίδευση, στην απόκτηση δεξιοτήτων και κυρίως στην απόδοση ευκαιριών για όλους.
5. Η προάσπιση της φυλετικής ισότητας και των δικαιωμάτων των ευάλωτων ομάδων όπως γυναίκες και παιδιά.
6. Η διαρκής διάθεση βιώσιμων λύσεων για εξοικονόμηση νερού.
7. Η απόκτηση αειφόρας ενέργειας για κάθε πολίτη - Να διαθέτει δηλαδή ζέστη το χειμώνα και κρύο το καλοκαίρι μέσω ηλεκτρικών βιώσιμων συσκευών.
8. Η ενθάρρυνση για απόκτηση αειφόρου ανάπτυξης στον οικονομικό τομέα, απορρόφηση ανθρώπινου δυναμικού χωρίς προκαταλήψεις και στερεότυπα που εμποδίζουν την ανέλιξη ή ακόμα και την πρόσληψη ενός ατόμου.
9. Η προώθηση της «πράσινης βιομηχανοποίησης», με ενεργειακά συστήματα, οικοδομήματα φιλικά προς το περιβάλλον και καινοτόμες στρατηγικές δόμησης.
10. Η προώθηση γειννίας και καλών διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των χωρών.

11. Η ανάπτυξη πλαισίων που εξειδικεύονται στην κατασκευή και μορφοποίηση πόλεων για περισσότερη ασφάλεια και eco-friendly καθημερινότητα των πολιτών.
12. Επίτευξη μετάδοσης της ευαισθητοποίησης των πολιτών σε θέματα αειφορίας και περιβάλλοντος.
13. Κατασκευή άρτιων και ενδεδειγμένων μελετημένων πλάνων αποφυγής αλλά και αντιμετώπισης του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της.
14. Προστασία των ωκεανών μας, της θαλάσσιας ζωής και των φυσικών πόρων.
15. Καλλιέργεια πρόσθετων προγραμμάτων που αποσκοπούν στην εξάλειψη κλιματικών φαινομένων όπως είναι η απερίμωση, οι πυρκαγιές, η ραγδαία αύξηση των ζώων που απειλούνται υπό εξαφάνιση και γενικότερα σε ότι απειλεί το οικοσύστημα.
16. Καλλιέργεια κοινωνιών που αποδέχονται την διαφορετικότητα, εντάσσουν αρμονικά το άτομο και μεταχειρίζονται δίκαια και χωρίς προκαταλήψεις τον κάθε πολίτη.
17. Ενίσχυση των τεχνικών που εξυψώνουν την βιώσιμη ανάπτυξη και όχι τα εταιρικά συμφέροντα.

Λόγω των συνεχόμενων αλλαγών σε καίριους τομείς των ΣΒΑ, το 2017 επήλθε η αναμόρφωσή τους για να μπορέσουν να ανταποκριθούν πιο λειτουργικά στα νέα δεδομένα. Η κατανομή έγινε με βάση τον επιδιωκόμενο σκοπό και στόχο και σε υπολογιστικούς δείκτες. (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 2017)

Ο ΣΒΑ 8 εμπλουτίστηκε με διατάξεις και σκοπούς που αφορούν το corporate wellness, δηλαδή την διατήρηση της καλής πνευματικής υγείας του εργαζομένου και την εξάλειψη τοξικών εργασιακών περιβαλλόντων.

Στο ΣΒΑ 12 προστέθηκε η διοχέτευση υποχρεωτικών πρακτικών σε πολυεθνικές εταιρίες αειφόρων στρατηγικών και συνηθειών που ακολουθούνται από τα υψηλόβαθμα στελέχη έως και τους πελάτες.

Στο ΣΒΑ 16, κρίθηκε αναγκαίο να προστεθεί η εξάλειψη των δωροδοκιών, των φορολογικών διαφυγών και της νομιμοποίησης χρημάτων από παράνομες

δραστηριότητες και να αντικατασταθούν με διαφάνεια και υιοθέτηση βιώσιμων στρατηγικών με κίνητρο τις φοροελαφρύνσεις.

1.4 Βιώσιμη Ανάπτυξη στην Ελλάδα

Η εξελικτική πορεία των κρατικών στρατηγικών της Ελλάδας ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη σημειώνει σημαντική άνθιση. Η σημερινή τους μορφή διακρίνεται σε μεγάλα και διαχειρίσιμα περιφερειακά, τομεακά και εδαφικής συνεργασίας προγράμματα. Τον Ιούλιο του 2004 ξεκίνησε σταδιακά η διαμόρφωση του προγράμματος «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης» - ΕΣΠΑ όπου ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2006, με το τέταρτο Αναπτυξιακό Συνέδριο. Η διαδικασία της σύστασής του απαιτούσε την μακροχρόνια συνεργασία και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ του Ελληνικού κράτους, τοπικών και περιφερειακών αρχών και φορέων με τη μεγαλύτερη δυνατή συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ενδυνάμωση της Ελλάδας αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης από το 2005 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και εξασφαλίστηκαν πόροι ενδυνάμωσης ύψους 20,4 δις για στρατηγική εξυγίανση της χώρας μέχρι το 2013. Η δομή του προγράμματος ΕΣΠΑ στην Ελλάδα για το 2007-2013 είχε σχεδιαστεί με τα εξής προγράμματα (Ελληνική Δημοκρατία, 2006):

- Οκτώ Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
- Πέντε Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
- Δεκατέσσερα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.

Αναλυτικότερα:

- Τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα είναι:
 - 1.ΕΠ Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη
 - 2.ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα
 - 3.ΕΠ Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας
 - 4.ΕΠ Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής
 - 5.ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθησης

- 6.ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση
- 7.ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού
- 8.ΕΠ Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής

- Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα είναι:

- 1.ΠΕΠ Αττικής
- 2.ΠΕΠ Μακεδονίας-Θράκης
- 3.ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου
- 4.ΠΕΠ Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου
- 5.ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας-Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων

- Τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας είναι:

- 1.Διμερής Διασυνοριακή Συνεργασία Ελλάδα-Αλβανίας (ΕΤΠΑ-ΙΡΑ)
- 2.Διμερής Διασυνοριακή Συνεργασία Ελλάδα –Τουρκία (ΕΤΠΑ-ΙΡΑ)
- 3.Διμερής Διασυνοριακή Συνεργασία Ελλάδα-ΠΓΔΜ (ΕΤΠΑ-ΙΡΑ)
- 4.Πολυμερής Διασυνοριακή Συνεργασία Αδριατική (ΕΤΠΑ-ΙΡΑ)
- 5.Πολυμερής Διασυνοριακή Συνεργασία Mediterranean Black Sea Basin (ΕΤΠΑ-ΕΝΠΙ)
- 6.Διμερής Διασυνοριακή Συνεργασία Ελλάδα-Ιταλία (ΕΤΠΑ)
- 7.Διμερής Διασυνοριακή Συνεργασία Ελλάδα-Βουλγαρία (ΕΤΠΑ)
- 8.Διμερής Διασυνοριακή Συνεργασία Ελλάδα-Κύπρος (ΕΤΠΑ)
- 9.Πολυμερής Διασυνοριακή Συνεργασία Black Sea Basin (ΕΤΠΑ-ΕΝΠΙ)
- 10.Προγράμματα Διακρατικής Συνεργασίας Mediterranean Sea Basin
- 11.Προγράμματα Διακρατικής Συνεργασίας South East European Space
- 12.Πρόγραμμα Διαπεριφερειακής Συνεργασίας Interregional Cooperative Program INTERREGVC.

Τα παραπάνω προγράμματα συγκαταλέγονται σε ευρωπαϊκό προϋπολογισμό ύψους 8,7 δις με τα 210 εκατ. να δίνονται στην Ελλάδα. Επιμερίζονται λοιπόν, σε Προγράμματα Πολυμερούς Διασυνοριακής Συνεργασίας με 5.700.000 ευρώ για το Πρόγραμμα της Αδριατικής που συμπεριλαμβάνει περιοχές του Νομού Θεσπρωτίας

και Κέρκυρας, αλλά και γειτονικές περιοχές που συνδέονται με την Ελλάδα. Επιπλέον, η Ελλάδα ξεκίνησε να συμμετέχει στο πρόγραμμα της Θαλάσσιας Λεκάνης της Μεσογείου και το πρόγραμμα Μαύρη Θάλασσα που ενισχύονται με 170.000.000 ευρώ. Επιπροσθέτως, η Ελλάδα συμμετέχει και σε δίκτυα όπως τα ESPON, URBACT και INTERACT. Από τα παραπάνω είναι φανερό η διοχέτευση ευρωπαϊκών χρηματικών πόρων προκειμένου να ενισχυθεί η αειφορία στην χώρα μας. (-Ο.Τ.Α, 2006)

Για να είναι αποδοτική η βιώσιμη πρόοδος της Ελλάδος συστάθηκαν δύο σχέδια ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα:

Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Αλιείας-ΕΣΣΑΑΛ

Το ΕΣΣΑΑΛ σχηματίστηκε για να οριοθετεί μια ευρωπαϊκή αλιευτική πολιτική κοινή για όλα τα κράτη. Συντάχθηκε σύμφωνα με το άρθρο 15 για την ανάπτυξη:

- Δραστηριοτήτων στην αλιεία.
- Της υδατοκαλλιέργειας.
- Της εμπορίας και μεταποίησης αλιευτικών και θαλάσσιων προϊόντων.
- Του εργατικού δυναμικού στον χώρο της αλιείας.

Και άλλων παραγόντων όπως:

- Διεύρυνση αλιευτικών δραστηριοτήτων εκτός των κοινοτικών υδάτων.
- Προστασία και φύλαξη των υδάτινων πόρων.
- Έλεγχο και επιθεώρηση των παραπάνω δραστηριοτήτων και τήρηση της αλιευτικής πολιτικής.

Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης-ΕΣΣΑΑ

Ο αγροτικός κλάδος κρίνεται ύψιστης σημασίας για την Ελλάδα έτσι η διαμόρφωση ενός τέτοιου προγράμματος από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης-ΕΓΤΑΑ και οι οδηγίες του άρθρου 11 του κανονισμού 1698/2005 βασίζονται στην άνθιση:

- Της ανταγωνιστικότητας στην δασοκομία και την γεωργία.
- Του περιβάλλοντος και της προφύλαξής του.
- Της γεωργικής οικονομίας και της ποιότητας των ανθρώπων που ζουν σε τέτοιες περιοχές υποβοηθούμενες από τα προγράμματα LEADER.

1.4.1 Προγράμματα Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελλάδα 2007-2013

Το πρώτο Τομεακό πρόγραμμα που ενίσχυσε την βιωσιμότητα στην Ελλάδα εφαρμόστηκε στο ΕΣΠΑ 2007-2013. Ονομάστηκε «Ανταγωνιστικότητα, Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα». Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των ελληνικών επιχειρήσεων επιδιώκεται με το πρόγραμμα αυτό και αφορά κυρίως τομείς όπως:

1. Έρευνα και Τεχνολογίας
2. Υπηρεσιών
3. Εμπορίου
4. Μεταποίησης
5. Προστασίας Καταναλωτή
6. Τουρισμού
7. Ενέργειας

Τα προβλήματα που στόχευε η Ευρώπη να επιδιορθώσει μέσω αυτού του Τομεακού προγράμματος ήταν η γραφειοκρατική δυσφορία ως προς την δημιουργία νέων επιχειρήσεων και η μετάβαση μίας επιχείρησης από «οικογενειακή» σε οντότητα ισχυρής διοίκησης και εξωστρέφειας με εταιρική κοινωνική ευθύνη.

Έτσι το παραπάνω Τομεακό Πρόγραμμα διέθετε **Στρατηγικούς Στόχους:** (ΕΤΠΑ, 2007)

Γενικοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι	Ωφελούμενοι Στόχοι
1 ^{ος} : Καινοτομία υποστηριζόμενη από Έρευνα και Τεχνολογία. Αύξηση Επενδύσεων. Προώθηση Καινοτομίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Μείωση ελλείμματος σε καινοτομία και τεχνολογία. • Ενίσχυση συμμετοχής επιχ/σεων σε τεχνολογική έρευνα. • Ενίσχυση αριστείας για υψηλή οικονομική και περιβαλλοντική αξία. • Προώθηση καινοτόμων συστημάτων σε περιοχές με ισχυρή επιχ/τητα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Σχέδια δράσεις για επιχ/σεις. • Επιμελητήρια. • Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. • Σύνδεσμοι Επιχ/σεων.
2 ^{ος} : Αύξηση Επενδύσεων. Ανάπτυξη νέας επιχ/τας. Επέκταση υφιστάμενων επιχ/σεων σε διεθνείς και εγχώριες αγορές.	<ul style="list-style-type: none"> • Υποστήριξη ελληνικών επενδύσεων για ενίσχυση αγοράς. • Υποστήριξη προϊόντων και κλάδων υψηλής προστιθέμενης αξίας. • Άνθιση ελληνικής επιχ/τας. • Επιμέρους στόχοι. • Ενίσχυση Τουρισμού. • Ποιοτικότερο εμπόριο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Σύνδεσμοι Επιχ/σεων και Βιωσιμότητα.
3 ^{ος} : Βελτίωση επιχ/του Περιβάλλοντος. Δημιουργία συνθηκών για τεχνικές υποδομές, εργαλεία ανάπτυξης και άνοιγμα αγορών.	<ul style="list-style-type: none"> • Παρεμβάσεις στο Ελληνικό Δημόσιο. • Λοιπές δράσεις. 	<p>Ίδιοι Στόχοι με τους παραπάνω και Φορείς ανάπτυξης για καινοτομία και δράσεις με σκοπό την απόκτηση γνώσεων για επιχ/σεις.</p>
4 ^{ος} : Ολοκλήρωση Ενεργειακού Συστήματος και Αειφορίας στην Ελλάδα.	<ul style="list-style-type: none"> • Παρεμβάσεις σε θέματα ενέργειας και αειφορίας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Τεχνικές εταιρείες με θέμα τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. • Βιομηχανίες με ενεργειακό εξοπλισμό. • Επιχ/σεις με επενδύσεις εξ/σης ενέργειας.

Το ΕΣΠΑ 2007-2013 διέθετε ένα από τα πρώτα Επιχειρησιακά Προγράμματα που συνέβαλλαν στην αειφόρο ανάπτυξη της Ελλάδος. Σκοπός του ΕΠ είναι η προώθηση της οικολογικής και γενικά φιλικής προς το περιβάλλον επιχειρηματικότητας αλλά και προσαρμογής μας στα περιβαλλοντικά δεδομένα (European Commission, 2014).

Γενικοί Στόχοι	Ωφελούμενοι Στόχοι
1 ^{ος} : Προστασία βιοποικιλότητας, διαφύλαξη προστατευόμενων περιοχών.	Αναβάθμιση τεχνολογιών για χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
2 ^{ος} : Προστασία υδάτινου περιβάλλοντος.	Κατασκευή έργων προσπελασιμότητας.
3 ^{ος} : Διαχείριση αστικών στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων, πυρκαγιών και έντονων καιρικών φαινομένων.	Δημιουργία εταιρειών με έργα προστασίας υδάτινων πόρων, αντιπλημμυρικά, διαχείρισης περιβάλλοντος, επεξεργασίας λυμάτων.
4 ^{ος} : Ποιότητα ατμόσφαιρας και ηχορύπανσης.	Υλοποίηση μελετών σε θέματα περιβάλλοντος για ινστιτούτα.
5 ^{ος} : Καλύτερη Χωροταξία και πολεοδομικός σχεδιασμός.	Δράσεις που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑΠ και το ΕΤΑ.
6 ^{ος} : Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής.	Προετοιμασία για τήρηση μέτρων AGENDA 2030.
7 ^{ος} : Πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων.	Προετοιμασία για τήρηση μέτρων AGENDA 2030.

Ακόμη ένα ΕΠ είναι αυτό της «Ενίσχυσης της Προσπελασιμότητας», περιλαμβάνει έξι θεματικές ενότητες και θεωρείται πολύπλευρο ΕΠ καθώς αλληλεπιδρά με προγράμματα εδαφικής συνεργασίας και άλλα τομεακά προγράμματα όπως της Ψηφιακής Σύγκλισης και το Περιβάλλον. Η λειτουργία του συγκεκριμένου ΕΠ, παρομοιάζεται ως μία «γέφυρα» της πράσινης ανάπτυξης, της οικονομίας και της απασχόλησης.

ΑΞΙΟΝΕΣ	Ωφελούμενοι Στόχοι
1 ^{ος} : Οδικές μεταφορές.	Αναβάθμιση έργων και δικτύων μεταφοράς.
2 ^{ος} : Σιδηροδρομικές μεταφορές.	Αναβάθμιση έργων αστικών μεταφορών και σιδηρόδρομων.
3 ^{ος} : Θαλάσσιες μεταφορές.	Αναβάθμιση έργων λιμενικών υποδομών.
4 ^{ος} : Αεροπορικές μεταφορές.	Αναβάθμιση έργων αεροπορικών μεταφορών.
5 ^{ος} : Αστικές μεταφορές.	Αναβάθμιση έργων οδικού δικτύου.
6 ^{ος} : Γενική ασφάλεια μεταφορών.	Παρεμβάσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

Δύο ακόμη ΕΠ που αναπτύχθηκαν με σκοπό την αειφορία σχετίζονται με την αλιεία και την αγροτική ανάπτυξη. Αν και δεν συμπεριλαμβάνονται στο ΕΣΠΑ, λειτουργούν ανεξάρτητα και συμβάλλουν ενεργά στην βιωσιμότητα της Ελλάδος. Το ΕΠ αφορά την γεωργική ανάπτυξη και είναι ιδανικό για αναζήτηση ευκαιριών σε κτηνοτρόφους και αγρότες.

ΑΞΙΟΝΕΣ	Ωφελούμενοι Στόχοι
1 ^{ος} : Βελτίωση ανταγωνιστικότητας στον αγροτικό τομέα.	<ul style="list-style-type: none"> Αναβάθμιση αγροτικών υποδομών.
2 ^{ος} : Βελτίωση περιβάλλοντος.	<ul style="list-style-type: none"> Προώθηση αγροτικών ενισχύσεων.
3 ^{ος} : Βελτίωση ποιότητας ζωής σε αγροτικές περιοχές και γεωργικής οικονομίας.	<ul style="list-style-type: none"> Αναβάθμιση μη γεωργικών δραστηριοτήτων.
4 ^{ος} : Εκτέλεση Leader.	<ul style="list-style-type: none"> Αναβάθμιση τοπικής ανάπτυξης.

Παρόμοια περιβαλλοντική επιδίωξη ως προς την αλιεία επιδιώκει το παρακάτω ΤΠ, που επίσης δεν περιλαμβάνεται στο ΕΣΠΑ.

ΑΞΙΟΝΕΣ	Ωφελούμενοι Στόχοι
1 ^{ος} : Βελτίωση αλιευτικού στόλου.	<ul style="list-style-type: none"> Επενδύσεις π.χ. σε αλιευτικά σκάφη.
2 ^{ος} : Αναβάθμιση υδατοκαλλιέργειας.	<ul style="list-style-type: none"> Προώθηση αλιευτικών ενισχύσεων.

3 ^{ος} : Βελτίωση υποδομών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.	<ul style="list-style-type: none"> • Βελτίωση ασφάλειας ελλιμενισμού.
4 ^{ος} : Ανάπτυξη αλιευτικών περιοχών.	<ul style="list-style-type: none"> • Αναβάθμιση τοπικής ανάπτυξης.

1.4.2 Προγράμματα Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελλάδα 2014-2020

Παρακάτω παρατίθενται εκτενώς τα Τομεακά Προγράμματα που αναπτύχθηκαν κατά την χρονική περίοδο 2014-2020, με περισσότερη εστίαση στην βιώσιμη ανάπτυξη.

ΕΠ Υποδομών και Μεταφορών, Περιβάλλον, Αειφόρος Ανάπτυξη-ΥΜΕΠΕΡΑΑ

Στο τομέα Υποδομών Μεταφορών

Κατά την περίοδο 2014-2020 η αναδιάρθρωση του ΕΣΠΑ στοχεύει στην βελτίωση της οδικής ασφάλειας, σε τμήματα σιδηροδρομικού δικτύου και κυρίως του άξονα ΠΑΘΕΠ. Ακόμη, βελτιώνει την συνδεσιμότητα του Διευρωπαϊκού Οδικού Δικτύου - ΔΟΔ και του μετρό σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Συνεχίζονται οι εργασίες για αναβάθμιση υποδομών λιμένων, αερολιμένων και ασφάλειας τους. Απώτερος σκοπός είναι η ευκολότερη μετακίνηση και η λιγότερη ρύπανση του περιβάλλοντος.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ-ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ
1.Υλοποίηση φιλικών προς το περιβάλλον βιώσιμων και οικολογικών αστικών μεταφορών.
2.Αναβάθμιση ασφάλειας μεταφορών.
3.Εκσυγχρονισμός μεταφορών και επιμέρους συστημάτων.
4.Εξέλιξη αναλυτικού ΔΕΔ-Μ.
5.Εκτέλεση υποδομών οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων.

Στο τομέα Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης

Ο τομέας αυτός ειδικεύεται στην προσέγγιση μίας πιο φιλικής προς το περιβάλλον χώρας αναπτύσσοντας ανταγωνιστικά βιώσιμα πλεονεκτήματα.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
1.Εφαρμογή στρατηγικών για χαμηλότερη εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα κυρίως στις αστικές περιοχές.
2.Εφαρμογή στρατηγικών και δράσεων για την κλιματική αλλαγή και πρόληψη και ενδεχόμενη διαχείριση κινδύνων.
3.Προώθηση και ενσωμάτωση του Ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου.
4.Ιδιαίτερη προώθηση και ενσωμάτωση του Ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου στο Νότιο Αιγαίο και την Στερεά Ελλάδα.
5.Σωστή εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και της απόδοσης τους.

Τα αποτελέσματα που αναμένονταν από αυτές τις δράσεις του ΕΠ ήταν:

- Εξάλειψη των αστικών λυμάτων.
- Οργάνωση των τομέων ΤΤΠ με το ΕΠΕΚ.
- Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός με βάση την βιώσιμη ανάπτυξη.
- Μείωση ατμοσφαιρικής ρύπανσης μέσω βιοκλιματικών λειτουργιών στις αστικές περιοχές.
- Προώθηση της περιβαλλοντικής ενημέρωσης.
- Αποδοτική διαχείριση θαλάσσιων πόρων.
- Αύξηση δράσεων σε τομείς όπως πράσινη οικονομία, ενέργεια και περιβάλλον.
- Καλύτερευση της αστικής κινητικότητας.
- Συνεχής ετοιμότητα για διαχείριση κινδύνων.
- Γρήγορη επανάκαμψη από πλημμύρες.

- Προστασία των βιοτόπων κυρίως σε Natura 2000.
- Αύξηση επενδύσεων σε ανακύκλωση και υποδομών διάθεσης και επεξεργασίας αποβλήτων.

ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Το πρόγραμμα του 2014-2020 καταπολεμά την οικονομική ύφεση της Ελλάδας και την ανεργία. Στρατηγικά εξοπλίστηκε με εννέα άξονες προτεραιότητας για αποδοτικότερη και καλύτερα ταξινομημένη ανίχνευση προβλημάτων. Αξίζει να σημειωθεί, πως η αειφόρος ανάπτυξη προασπίζει το δικαίωμα της εκπαίδευσης του ατόμου και την ενημέρωσή του, ασχέτους φύλου, ηλικίας, θρησκείας και καταγωγής. Αναλυτικότερα (Ε.Ε.Τ.Α.Α, 2020) :

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΠ 1: Συστημικές Παρεμβάσεις των θεσμών της αγοράς εργασίας και της πρόνοιας.
ΑΠ 2: Βελτίωση Προοπτικών Απασχόλησης και Ανάπτυξης Δεξιοτήτων Ανθρώπινου Δυναμικού.
ΑΠ 3: Διευκόλυνση της Πρόσβασης στην Απασχόληση των Νέων έως 29 ετών.
ΑΠ 4: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.
ΑΠ 5: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.
ΑΠ 6: Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος.
ΑΠ 7: Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και Βελτίωση της Συνάφειας της εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.
ΑΠ 8: Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος και της Διά Βίου Μάθησης - σύνδεση με την αγορά εργασίας (Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας).
ΑΠ 9: Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος και της Διά Βίου Μάθησης - σύνδεση με την αγορά εργασίας (Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου).

Ο κάθε ΑΠ επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες δράσεις:

ΑΠ 1: Σχετίζεται με την εξάλειψη των διακρίσεων των πολιτών στην αγορά εργασίας, την ομαλή κοινωνική ένταξη και την καλλιέργεια των συστημάτων της δημόσιας διοίκησης.

ΑΠ 2: Σχετίζεται με την ταχύτερη εργασιακή απορρόφηση, την ισοτιμία στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας και την στήριξη ευάλωτων ομάδων όπως γυναίκες, ΑμεΑ και πολίτες με χαμηλά προσόντα.

ΑΠ 3: Στοχεύει στους νέους που δεν είναι ενταγμένοι σε κάποιο πρόγραμμα, εργασία ή κατάρτιση μέσω του Ελληνικού Σχεδίου Δράσης για το Σύστημα Εγγυήσεων της Νεολαίας.

ΑΠ 4 και ΑΠ 5: Αφορούν τις επενδυτικές δραστηριότητες.

ΑΠ 6: Επιδιώκει της ενίσχυση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την εισαγωγή της τεχνολογίας και της έρευνας για πιο ποιοτική και αναβαθμισμένη εκπαίδευση. Επιπλέον αναδιαμορφώνει το εκπαιδευτικό σύστημα σε πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια λόγω του φαινομένου της πρόωρης εγκατάλειψης και την αναδομή του «Νέου Σχολείου».

ΑΠ 7: Αποσκοπεί στην απορρόφηση γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και την παροχή συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού σε ενήλικες.

ΑΠ 8 και ΑΠ 9: Επικεντρώνονται ως διακριτοί ΑΠ στην κάλυψη συγχρηματοδοτήσεων και κυμαινόμενων ποσοστών σε Στερεά Ελλάδα και Νοτίου Αιγαίου και κάλυψης αναγκών στο πεδίο της εκπαίδευσης.

ΕΠ-Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία-ΕΠΑΝΕΚ

Σε αυτή τη προγραμματική περίοδο 2014-2020 το ΕΠΑνΕΚ διοχέτευσε περίπου 3,5 δις € για την ριζική δόμηση ενός ανταγωνιστικού και παράλληλα καινοτόμου πλαισίου για να ενισχύσει τομείς της οικονομίας με κύριο γνώμονα την Έξυπνη Ειδίκευση, αποσκοπώντας στην μακροπρόθεσμη και πιο ποιοτική ζωή των πολιτών. Οι κεντρικοί κλάδοι εστίασης είναι:

1. Προσαρμογή των επιχειρήσεων και του ανθρωπίνου δυναμικού σε νέες απαιτήσεις και δεδομένα

Η χώρα μας χρειάζεται καλύτερο ανθρώπινο δυναμικό με περισσότερες δεξιότητες, γνώσεις και εξειδίκευση για πιο καινοτόμα αποτελέσματα.

Η αντιμετώπιση της ανεργίας με δημιουργία θέσεων εργασίας που πριμοδοτούν τους εργαζόμενους με εκπαίδευση και γνώσεις.

2. Ενασχόληση με τομείς παραγωγικούς ανταγωνιστικούς με προοπτικές καινοτομίας και εξωστρέφειας.

Το μοντέλο της χώρας μας «Ελλάδα 2021» δίνει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα με αναβάθμιση σε:

- 1.Ενέργεια
- 2.Εφοδιαστική Αλυσίδα
- 3.Περιβάλλον
- 4.Τουρισμό
- 5.Αγροδιατροφή
- 6.Κατασκευές
- 7.Υγεια
- 8..ΤΠΕ-Τεχνολογία Πληροφορικής και Επικοινωνιών

3. Επιλεκτικές επενδύσεις και οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά του νέου υποδείγματος

- Επενδύσεις με οικολογική συνείδηση και αποτύπωμα O₂, NO₂, SO₂.
- Προώθηση premium brands.
- Στόχευση στην νέα επιχειρηματικότητα όπως κυψέλες επιχειρήσεων και επιταχυντές.

- Niche Markets.
- Δράσεις για απόκτηση διαπραγματευτικού πλεονεκτήματος στις ελληνικές επιχειρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

2.1 Ιστορική Αναδρομή της Παγκόσμιας Φαρμακοβιομηχανίας

Ο τομέας της φαρμακοβιομηχανίας όπως θα αναλυθεί σε αυτό το κεφάλαιο, εξελίχθηκε με αξιοσημείωτη ταχύτητα συμβάλλοντας στην πρόοδο της νεότερης ιστορίας της ανθρωπότητας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας-WHO, η έννοια του φαρμάκου ορίζεται ως χημικές ή μη ουσίες που παράγονται ή προσφέρονται σε πώληση με σκοπό την διάγνωση, την εξ ολοκλήρου θεραπεία ή τον μετριασμό μίας νόσου ή κάποιων συμπτωμάτων σε ζώα και σε ανθρώπους. Πρόσθετα, συντίθενται για την διόρθωση ή την επαναφορά των ζωτικών λειτουργιών στα έμβια όντα. (WHO, 2021)

Από τον 18^ο αιώνα, όπου εφαρμόστηκε ο καπιταλισμός ως οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο σε συνδυασμό με τον φιλελευθερισμό, έκαναν την εμφάνισή τους οι φαρμακευτικές βιομηχανίες. Υπενθυμίζεται ότι, κατά την διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, οι φαρμακευτικές καινοτομίες και ανακαλύψεις ήταν τόσες πολλές και τόσο ουσιώδεις που επιμήκυναν το προσδόκιμο ζωής όλου του πλανήτη και τον αφανισμό αρκετών ασθενειών. Η δημιουργία και κατασκευή εμβολίων σηματοδότησε την εξέλιξη της ευρύτερης φαρμακοβιομηχανίας αντιμετωπίζοντας δραστικά σοβαρές ασθένειες όπως είναι η φυματίωση, η γάγγραινα και η σύφιλη. Παράλληλες επαναστατικές ενέργειες, πραγματοποιήθηκαν και σε άλλους τομείς όπως είναι η οργανική χημεία, η ηλεκτροχημεία και η παθολογία των κυττάρων. Επιπρόσθετες παρασκευές που κατέκτησαν τον πλανήτη από το 19^ο αιώνα έως και σήμερα είναι το επεξεργασμένο όπιο, δηλαδή τη κοκαΐνη, τη νικοτίνη και τη καφεΐνη. Η σύμπραξη φαρμακοποιών, χημικών και γιατρών επέφερε πλήθος καινοτομιών. Με την πάροδο του χρόνου, χώρες που διέθεταν ισχυρό οικονομικό υπόβαθρο ξεκίνησαν την μαζική παραγωγή φαρμάκων οδεύοντας σε μεγάλη αυτονομία και κρατική ανεξαρτησία.

Χώρες όπως η Αμερική, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Γερμανία χαρακτηρίζονταν για την ανάπτυξή τους σε πολλούς κλάδους συμπεριλαμβανομένου και του φαρμακευτικού, εξελίσσοντας ένα ανερχόμενο είδος φαρμάκων, αυτών της ομοιοπαθητικής.

Παράλληλη άνθιση σημειώνεται σε ιατρική, φυσική και χημεία, επιστήμες που συσχετίζονται με τον φαρμακευτικό κλάδο. Έτσι λοιπόν, διευρύνεται το γνωστικό επίπεδο των ατόμων που ασχολούνται με τις επιστήμες αυτές και η συνεργασία τους περιλαμβάνει πειράματα, αναρίθμητες δοκιμές νέων ενώσεων, αξιολόγηση προηγούμενων δοκιμών, εξέταση πόσιμων υγρών και τροφίμων αλλά και τρόπους αποτροπής πανδημιών και προφύλαξης θανατηφόρων μεταδοτικών ασθενειών όπως ήταν η λέπρα, η ευλογιά, η ελονοσία και η φυματίωση. Καίρια ανακάλυψη ήταν και αυτή της πενικιλίνης που έδωσε το έναυσμα για περαιτέρω φαρμακευτικά σκευάσματα.

Το κοινωνικό και οικονομικό σύστημα των κρατών άλλαξε διαρκώς και για αυτό το λόγο οι εγκαταστάσεις παραγωγής φαρμάκων γινόντουσαν μεγαλύτερες με πιο σύγχρονο εξοπλισμό και περισσότερο ανθρώπινο δυναμικό. Ως εκ τούτου, η προσβασιμότητα σε απλά φάρμακα όπως ήταν οι ασπιρίνες και τα αντιμικροβιακά, ξεκίνησε να γίνεται ολοένα και πιο εύκολη ακόμα και σε δύσβατες και απομακρυσμένες περιοχές.

Από το 1900 και για 30 χρόνια γινόντουσαν εντατικές δοκιμές για αντιμικροβιακά φάρμακα ώσπου το 1935 ο Gerhard Domagk, Νομπελίστας παθολόγος, χρησιμοποίησε τη σουλφοναμίδη, χημική ουσία που χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον σε φαρμακευτικά σκευάσματα για βακτηριακές ασθένειες. Η ανακάλυψη αυτή έντεινε την μεγέθυνση των φαρμακοβιομηχανιών παγκοσμίως. (ScienceHistoryInstitute, 2017)

Από το 1930 μέχρι και το 1950 η εστίαση των φαρμακοβιομηχανιών, ήταν στην παραγωγή αντιβιοτικών. Αξίζει να σημειωθεί, πως στις χώρες που παρήχθησαν πρώτα τα αντιβιοτικά φάρμακα, δομήθηκαν και τα πρώτα οργανωμένα συστήματα πρόνοιας και περίθαλψης. Μέχρι τη σημερινή περίοδο οι φαρμακοβιομηχανίες έχουν προβεί στην παραγωγή φαρμάκων που το 90% από αυτά δεν υπήρχαν σε παρελθοντικό χρόνο. (Κουσουκάκου Χ. & Φραγκουδάκη Χ., 2005)

Η ανάπτυξη των εξαγορών και της διεθνοποίησης από τον 19^ο αιώνα και έπειτα, επέφερε την ανάλογη μορφοποίηση στην φαρμακοβιομηχανία με την εδραίωση πολυεθνικών επιχειρήσεων. Η Novo Nordisk, η Novartis, η Pfizer και η Bayer διαθέτουν αντιπροσωπείες σε διάφορα κράτη του πλανήτη, με τον πιο σύγχρονο εξοπλισμό, απασχολώντας η κάθε μία τουλάχιστον 2000 υπαλλήλους. Παράλληλα η

διαφήμιση και η παγκόσμια ενημέρωση φαρμάκων πριν από κάποια χρόνια ήταν έντυπη, σε εφημερίδες και περιοδικά, τώρα πια γίνεται κυρίως μέσω των social media. (KearneyP. &WheltonM. &ReynoldsK. etal., 2005)

Οι πωλήσεις της φαρμακευτικής αγοράς παγκοσμίως σημειώνουν κάθε χρόνο υψηλή άνοδο. Πιο συγκεκριμένα, για το 2021, η Novartis είχε καθαρά έσοδα 24 δις. δολάρια και η Pfizer 21,8 δις δολάρια. Πέρα από το κέρδος των φαρμακοβιομηχανιών, κύριο μέλημά τους και στο οποίο δαπανούν μεγάλο χρηματικό ποσό είναι η βιώσιμη ανάπτυξή τους. Μεταγενέστερα, θα αναφερθούμε σε σύγχρονους αλλά και μελλοντικούς τρόπους βιώσιμης ανάπτυξης. (Insider, 2022)

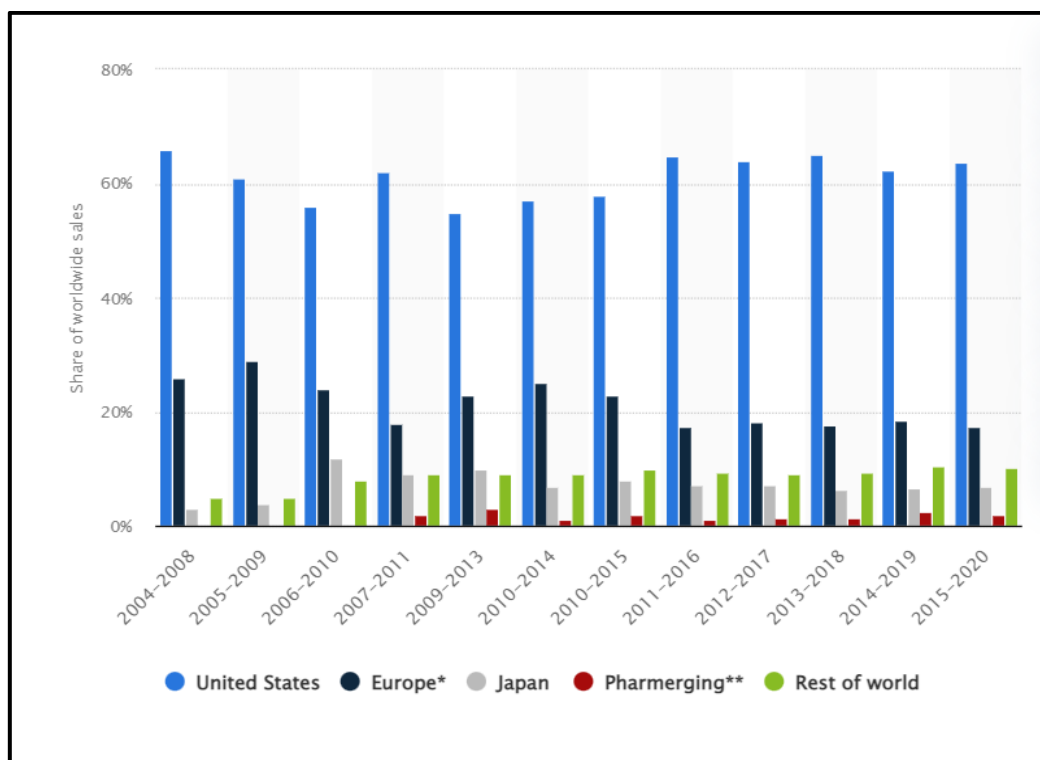
2.2 Εξέλιξη της Παγκόσμιας Φαρμακοβιομηχανίας

Καθώς ο κλάδος της Φαρμακοβιομηχανίας αλλάζει μορφή, εξελίσσεται και υιοθετεί νέα πρότυπα, αποκτά νέους σκοπούς, όπως είναι (KesicD., 2009) :

- Η προσαρμογή στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και της διεθνοποίησης.
- Η συνεχόμενη εύρεση στρατηγικών για απόκτηση και διατήρηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.
- Η εύρεση χρηματοδοτήσεων για το R&D τμήμα, όπου είναι εξαιρετικά δαπανηρές.
- Η ανάπτυξη νέων βιώσιμων στρατηγικών μάνατζμεντ.
- Η επέκταση εναλλακτικών φαρμακευτικών επιστημών π.χ. γονιδιακή φαρμακευτική και βιοτεχνολογία.
- Η επιδίωξη ανάπτυξης της παγκόσμιας αγοράς γενόσημων φαρμάκων.

Μέσα σε αυτούς τους νέους σκοπούς προστίθεται η μείωση του κόστους των φαρμακευτικών δαπανών που απασχολεί εντόνως τις φαρμακοβιομηχανίες, η εταιρική κοινωνική ευθύνη καθώς τα εργοστάσια παραγωγής φαρμάκων είναι απαραίτητο να εφευρίσκουν τρόπους βιώσιμους προστατεύοντας το περιβάλλον. Ακόμη, η εφαρμογή ενός θεσμικού πλαισίου σχετικά με την τιμολόγηση των φαρμάκων αλλά και της λήξης πατεντών αποτελούν θέματα προς διερεύνηση στον κλάδο αυτό. (Αναστασίου Αν., 2008)

Παρακάτω είναι φανερό, πόση κερδοφορία μπορεί να σημειώσει η πώληση φαρμάκων σε παγκόσμια κλίμακα. Στην Αμερική φαίνεται ότι από το 2015 έως και το 2020, η πώληση φαρμάκων έφτασε το 64%, παγκοσμίως. Ακολουθούν η Ευρώπη και η Ιαπωνία που διακρίνονται για το σταθερό ποσοστό τους στην κατανάλωση φαρμάκων. (Statista, 2021)

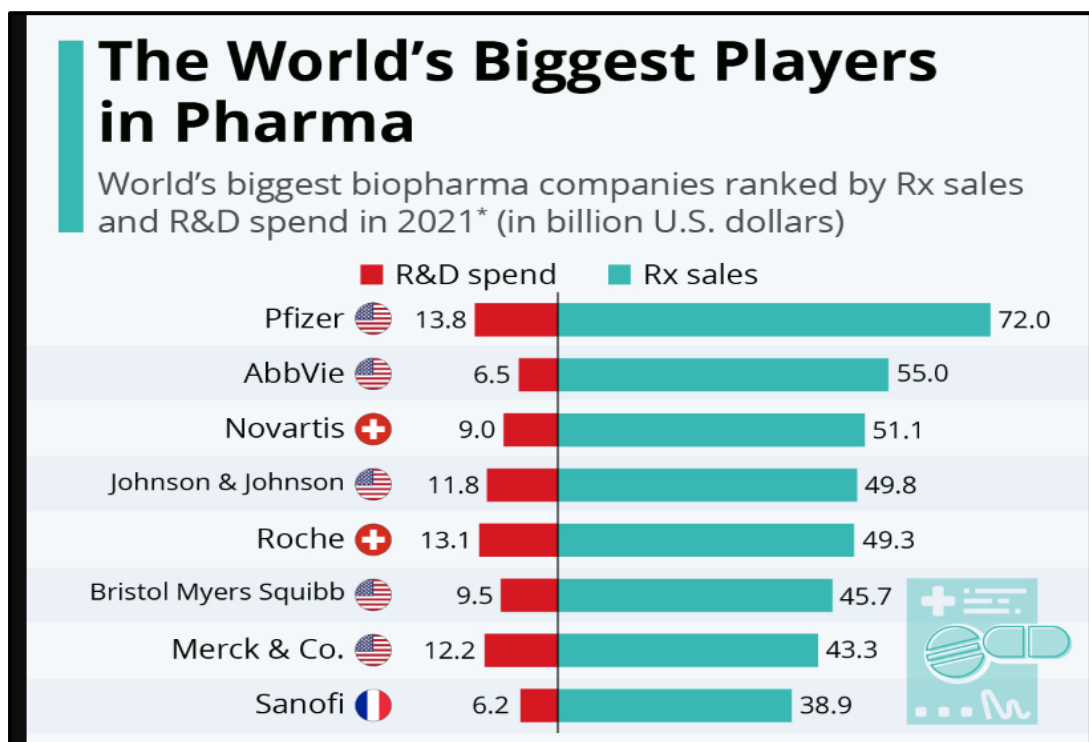

Εικόνα 4: Worldwide sales distribution of new drugs between 2004 and 2020, by major pharmaceutical market

Πηγή: <https://www.statista.com/statistics/265750/pharmaceutical-industry-breakdown-in-the-sales-of-new-drugs/>, 2022

Σύμφωνα με επιστημονική πηγή, τα τελευταία 20 χρόνια οι φαρμακευτικές βιομηχανίες εστιάζουν ενεργά στη μεταφορά των υποκαταστημάτων τους στις ΗΠΑ και την Ιρλανδία. Τα επικρατέστερα τμήματα που μεταφέρονται το τελευταίο καιρό είναι αυτά της Παραγωγής και της Έρευνας & Ανάπτυξης λόγω των πιο σύγχρονων εξοπλισμών και ερευνητικών τεχνολογιών που διαθέτουν. Οι φαρμακευτικές βιομηχανίες που διετέλεσαν με επιτυχία τέτοιες δραστηριότητες ως προς τη

βιωσιμότητα, την καινοτομία και την έρευνα και κυριαρχούν αυτό τον καιρό παρουσιάζονται παρακάτω. (BusinessNews, 2018)

Εικόνα 5: “The World’s Biggest Players in Pharma”

Πηγή: <https://www.statista.com/chart/10149/top-ten-in-big-pharma/>

Οι φαρμακευτικές βιομηχανίες ξεχωρίζουν αισθητά από άλλους κλάδους παραγωγής όπως αυτών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, των πετρελαιοειδών και των αυτοκινήτων ως προς το περιθώριο κερδοφορίας. Παράλληλα, τα επενδυτικά κεφάλαια που δαπανούνται στα τμήματα Διαφήμισης, Προώθησης προϊόντος, Sales και Marketing είναι πολύ μεγάλα προκειμένου να διοχετευθεί επιτυχημένα στην αγορά ένα φάρμακο. Πιο συγκεκριμένα, το 15% από τα έσοδα των επιχειρήσεων αυτών, πάνε στο τμήμα Έρευνας & Ανάπτυξης και το 26% στο τμήμα του Marketing. Υπενθυμίζεται, πως σε φαρμακοβιομηχανίες που η κύρια ενασχόλησή τους αφορά βιοτεχνολογικά φάρμακα ή φαρμακογενωμικής, τα ποσά είναι αρκετά μεγαλύτερα.

2.3 Η Φαρμακοβιομηχανία στην Ελλάδα

Ο κλάδος της φαρμακοβιομηχανίας ξεκίνησε να δραστηριοποιείται στην Ελλάδα από το 1980. Γενικότερα, στην Ελλάδα οι βιομηχανικές και τεχνολογικές υποδομές υστερούσαν σε σύγκριση με άλλων χωρών για αυτό η εξέλιξη στις ελληνικές φαρμακευτικές βιομηχανίες επήλθε από το 2000. Σήμερα, καταμετρούνται στην Ελλάδα 189 βιομηχανίες παραγωγής φαρμάκων, που διαθέτουν υπερσύγχρονα τεχνολογικά συστήματα αντίστοιχα με άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Οι κατηγορίες των φαρμάκων που προωθούνται στην αγορά της Ελλάδας είναι τα παρασκευαζόμενα εγχώρια, τα συσκευαζόμενα και τα εισαγόμενα. Αξίζει να σημειωθεί ότι, οι ελληνικές φαρμακοβιομηχανίες υστερούσαν σε μεγάλο βαθμό στην οργάνωση των επιχειρηματικών διαδικασιών της παραγωγής, του supply chain και της παροχής πρώτων υλών. Παράλληλα, η διεθνοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων καθυστέρησε να συμπεριληφθεί αισθητά στον παγκόσμιο χάρτη και αντίστοιχη καθυστέρηση είχαν και οι επενδύσεις στον ίδιο τομέα, στη χώρα μας. Επιπλέον, το γραφειοκρατικό μας σύστημα και οι νομοθετικές διατάξεις σχετικά με τα εμπορικά σήματα, τις πατέντες, την απασχόληση επιστημονικού προσωπικού και των εγκρίσεων για άδειες κυκλοφορίας δυσκόλεψε πολύ την ανέλιξη του κλάδου στο ελληνικό κράτος. (Σκουφού Δ., 2002)

Προς τα τέλη του '80, η εισαγωγική δραστηριότητα της Ελλάδας στις φαρμακοβιομηχανίες, ήταν στο 18.3% ενώ μέχρι το 2000 έφτασε το 57%. Ο απότομος αυτός, ρυθμός αύξησης δημιουργήθηκε λόγω της καθυστέρησης της έγκρισης των ελληνικών φαρμάκων στην αγορά, γεγονός που δεν συνέβαλλε στην ακμή της ελληνικής φαρμακοβιομηχανίας. Παρόλα αυτά, οι χαμηλές τιμολογιακές πολιτικές επέτρεψαν στην ελληνική φαρμακοβιομηχανία να εξελιχθεί και να εδραιωθεί από την εξαγωγική της δραστηριότητα που ισχύει μέχρι και σήμερα.

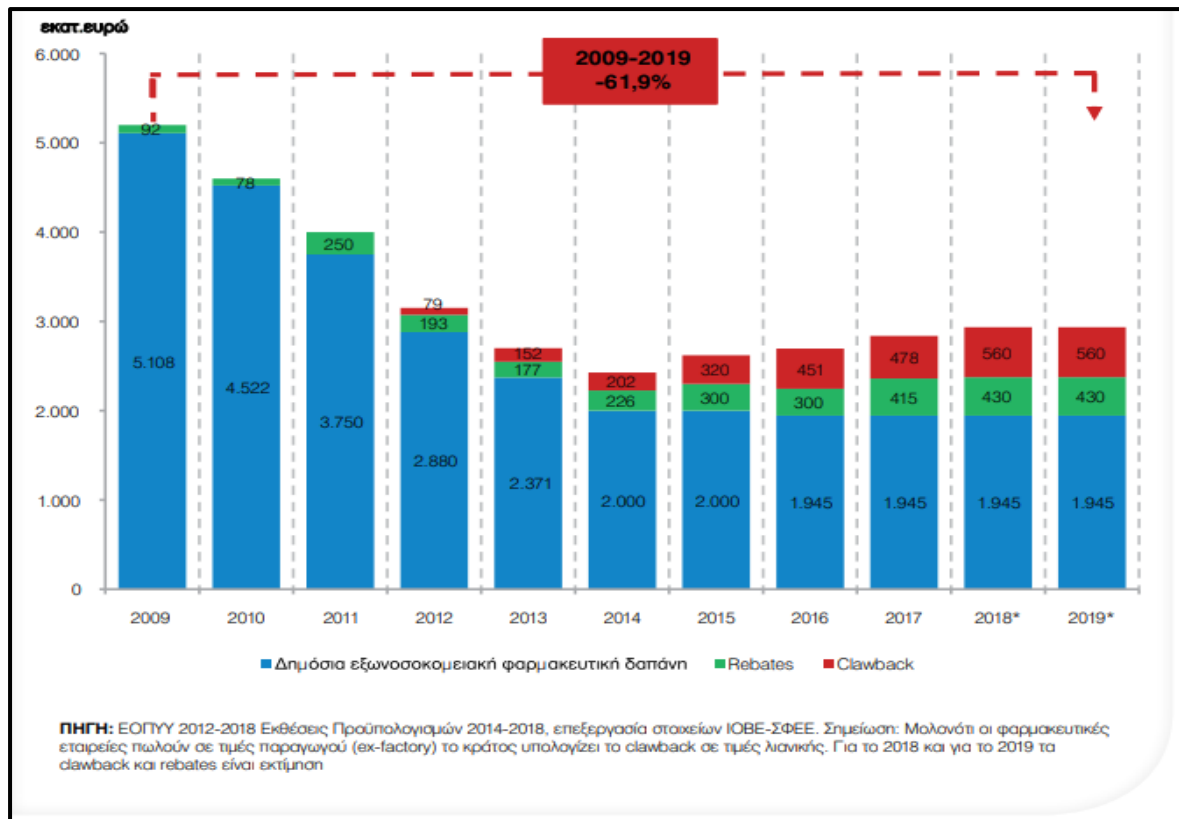
Έρευνα που διεξήχθη το 2019, αποδείκνυε πως στην Ελλάδα οι βιομηχανίες παραγωγής φαρμάκων σημείωναν υψηλά περιθώρια κέρδους ωστόσο οι επιβαρύνσεις της φορολογίας έτειναν να τα μειώνουν. Πέρα από αυτό, ο συγκεκριμένος τομέας συνεχίζει να έχει ανοδική πορεία στη χώρα μας, με μεγάλη απορρόφηση ανθρώπινου δυναμικού.

Εκτενέστερα, το σκάνδαλο της Novartis, της επέφερε ζημίες ύψους 198 εκατ. ευρώ ενώ την ίδια στιγμή στις περισσότερες ελληνικές φαρμακοβιομηχανίες υπήρξαν

κέρδη. Λυπηρό συμπέρασμα της έρευνας αναφέρει ότι ενώ οι ελληνικές φαρμακοβιομηχανίες δύναται να ανθίσουν σε μεγάλο βαθμό, οι δημοσιονομικές συνθήκες της χώρας δυσχεραίνουν το έργο τους και ως εκ τούτου προκαλείται ανικανότητα εξυπηρέτησης ως προς τη φαρμακευτική δαπάνη των πολιτών. (Naftemporiki, 2021)

Σημειώνεται ότι κατά την πανδημική κρίση, με ένα επιβαρυσμένο υγειονομικό σύστημα, προς έκπληξη όλων, η χώρα μας είχε επάρκεια σε φάρμακα λόγω της υψηλής λειτουργικότητας των ελληνικών φαρμακοβιομηχανιών. Η Ελλάδα διαθέτει 28 εγκαταστάσεις με ευρωπαϊκά δεδομένα και απορροφά σχεδόν 11 χιλιάδες ανθρώπινο δυναμικό.

Παρακάτω απεικονίζονται οι μετρήσεις των clawback, των rebates και των δημόσιων εξωνοσοκομειακών δαπανών στην ελληνική φαρμακοβιομηχανία. Παρατηρείται μεγάλη μείωση μέσα σε αυτή τη 10ετία με ποσοστό 61.9%. Όσον αφορά, τα clawback και τα rebates σημειώνεται αύξηση με τη πάροδο του χρόνου όπου είναι ανάλογη. (IOBE, Η Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα, 2019)

Εικόνα 6: Δημόσια εξωνοσοκομειακή φαρμακευτική δαπάνη

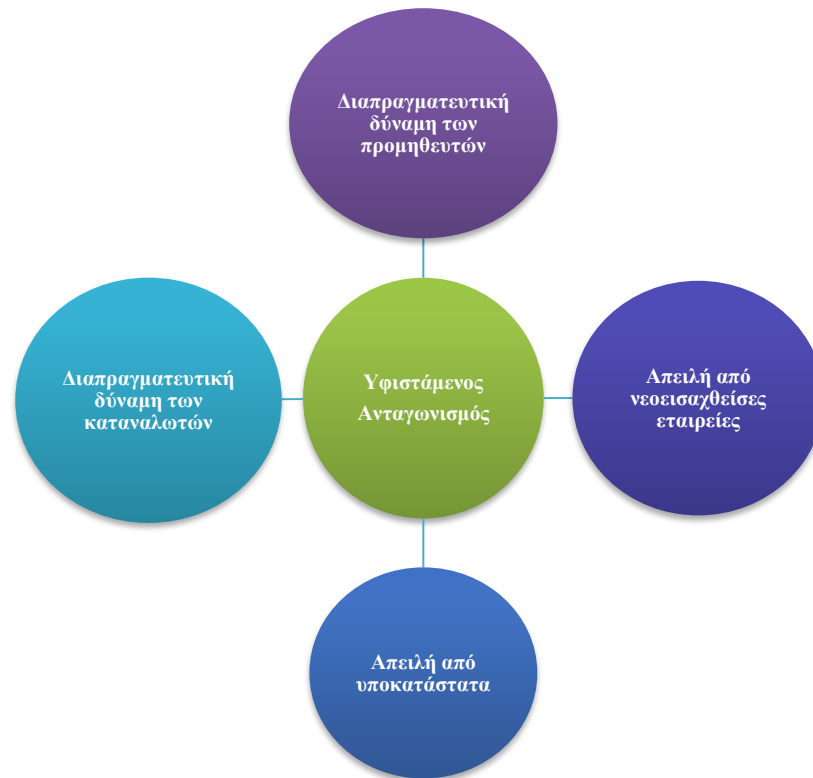
Πηγή: http://iobe.gr/docs/research/RES_05_A_22042019_REP_GR.PDF, 2019

2.4 Δυνάμεις του Porter και PEST ANALYSIS

Παρακάτω αναλύονται διεξοδικά οι 5 δυνάμεις, κατά τον Porter, που εμβαθύνουν στην κατανόηση του περιβάλλοντος της φαρμακοβιομηχανίας σε ευρύ φάσμα. Ο κλάδος αυτός καθώς εξελίσσεται με ραγδαίους ρυθμούς, κάθε φαρμακευτική οντότητα προσπαθεί διαρκώς να κρατήσει το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα. Έτσι λοιπόν, οι δυνάμεις που συντελούν στην ανταγωνιστική θέση μίας επιχειρηματικής οντότητας είναι οι εξής (ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ Ν., 2013) :

- Απειλή από νεοεισαχθείσες εταιρείες - Potential Entrants
- Η διαπραγματευτική δύναμη των καταναλωτών - Bargaining Power of Buyers

- **Η διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών** - Bargaining Power of Suppliers
- **Ο βαθμός ανταγωνισμού ανάμεσα στις ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις** – Rivalry Among Existing Firms
- **Η απειλή από υποκατάστατα προϊόντα ή παροχές** - Threat of Substitutes

Πίνακας 2: Οι δυνάμεις του Porter

1. Απειλή από νεοεισαχθείσες εταιρείες

Κάθε επιχείρηση κατά την είσοδό της, θα αντιμετωπίσει αρκετές δυσκολίες και μία από αυτές είναι και η αντίδραση των ήδη υαρχουσών εταιρειών. Τα πεδία στα οποία θα αντιμετωπίσει τις δυσκολίες είναι:

- **Οι απαιτήσεις σε κεφάλαια:** Από επενδυτικής σκοπιάς, ο τεχνολογικός εξοπλισμός, η χρηματοδότηση του R&D τμήματος και η οικοδόμηση των εγκαταστάσεων αποτελούν δαπανηρό και χρονοβόρο

εμπόδιο καθώς είναι δύσκολο να φτάσουν το επίπεδο μίας εταιρείας με ίδια δραστηριότητα που μπορεί να προϋπάρχει και για 10 χρόνια.

- **To Supply Chain:** Η προσβασιμότητα στα κανάλια διανομής για καινούριες εταιρείες καθίσταται πολύ πιο δύσκολη, λόγω των υφιστάμενων συνδέσεων που έχουν αναπτύξει παλαιότερες επιχειρήσεις.
- **Οικονομία Κλίμακας:** Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στην αύξηση του όγκου παραγωγής όπου λειτουργεί αντιστρόφως ανάλογα, καθώς επέρχεται μείωση του κόστους ανά μονάδα προϊόντος. Σε αυτό το σημείο λοιπόν τίθεται το θέμα της νέας επιχείρησης ως προς τον τρόπο παραγωγής της. Αν δηλαδή επιλέξει να παράγει σε μικρή κλίμακα τότε υπάρχει κίνδυνος να αδυνατεί να καλύψει σταθερά και μεταβλητά έξοδα. Αν πάλι, επιλέξει παραγωγή μεγάλης κλίμακας είναι απαραίτητο να διατηρήσει χαμηλές τιμές για να δει κερδοφορία.
- **Διαφορά στο προϊόν:** Μεγάλες επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να παράγουν νέα φάρμακα και να τα προωθήσουν μέσω υψηλού κόστους διαφήμιση, στρατηγική που σίγουρα εμποδίζει την ανέλιξη νεοεισαχθέντων επιχειρήσεων στο χώρο.
- **Νομοθετικό Πλαίσιο:** Ιδίως στην Ελλάδα, τα πνευματικά δικαιώματα, οι πατέντες και οι εμπορικοί θεσμοί δεν βοηθούν αρκετά στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων, οι οποίες καθυστερούν την εκκίνηση της λειτουργία τους.

2. Η διαπραγματευτική δύναμη των καταναλωτών

Μέσα στο καταναλωτικό κοινό του τομέα της φαρμακοβιομηχανίας συμπεριλαμβάνονται φαρμακοποιοί, γιατροί, ασθενείς αλλά και μεγάλοι οργανισμοί δημόσιοι και ιδιωτικοί. Πιο συγκεκριμένα, σε μεγάλους οργανισμούς, φαρμακαποθήκες και φαρμακεία, οι τιμολογιακές πολιτικές αλλάζουν ανάλογα με τον όγκο των παραγγελιών και πρόσθετα δίνεται πίστωση 3 μηνών ή 6 μηνών για την αποπληρωμή.

Συνδυάζοντας των ερχομό των γενόσημων προϊόντων και τις ρυθμιστικές διατάξεις του κράτους για μείωση των φαρμακευτικών δαπανών, η διαπραγματευτική δύναμη των καταναλωτών ενισχύεται.

3. Η διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών

Γενικότερα, η διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών είναι μικρή τόσο σε πρώτες ύλες, όσο και σε αναλώσιμα υλικά ή υλικά συσκευασίας. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό, οφείλεται στην ικανότητα των ίδιων των επιχειρήσεων να διαθέτουν εναλλακτικές πηγές απόκτησης πρώτων υλών και μεγάλη γκάμα προμηθευτών.

4. Ο βαθμός ανταγωνισμού ανάμεσα στις ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις

Ο κλάδος της φαρμακοβιομηχανίας διαθέτει μεγάλο ανταγωνισμό καθώς υπάρχει ισχυρή «εταιρική σύγκρουση» των τοπικών φαρμακευτικών βιομηχανιών παραγωγής με των διεθνών που φαίνεται να ιδρύουν με αυξητική τάση υποκαταστήματα σε όλο τον κόσμο. Σημειώνεται, πως τα σταθερά έξοδα σε αυτές τις βιομηχανίες είναι πολλά ενώ υπάρχει και η τάση να συγκεντρώνεται πλεόνασμα προσφοράς εξαιτίας αποζημιώσεων προσωπικού, μηχανημάτων που προορίζονταν για αποκλειστικές χρήσεις και ως αποτέλεσμα μειώνονται τα κέρδη σε όλο τον φαρμακευτικό τομέα. Οι πολυεθνικές φαρμακοβιομηχανίες τείνουν να εξαγοράζουν τοπικές εταιρείες, αποσκοπώντας στην διεύρυνση των κερδών και το εμπόριο περισσότερων ειδών.

5. Η απειλή από υποκατάστατα προϊόντα ή παροχές

Τα γενόσημα φάρμακα που ξεκίνησαν να κυκλοφορούν την τελευταία δεκαετία, και η λήξη διάρκειας πολλών πατεντών μονοπωλούν σαν θέματα απειλών όλες τις επιχειρήσεις μεταξύ τους. Ταυτόχρονα, οι καταναλωτές την τελευταία 5ετία επιδιώκουν την αντιμετώπιση ασθενειών με ολιστική προσέγγιση και με φυτικά προϊόντα αποφεύγοντας την χρήση φαρμάκων που έχουν χημικά.

PESTEL ANALYSIS

Η διερεύνηση του εξωτερικού περιβάλλοντος πραγματοποιείται από την ανάλυση PEST και εξετάζει τις διαφορετικές σκοπιές μέσα στις οποίες δρα ο κλάδος της φαρμακοβιομηχανίας. Μέσω της προαναφερθείσας ανάλυσης, μελετώνται οι αλλαγές που δύναται να επηρεάσουν την λειτουργικότητα και την ομαλή δραστηριότητα του κλάδου. Παράλληλα, η εμβάθυνση μέσω της PEST μπορεί να αποτελέσει πηγή πρόληψης κάποιων ενδεχόμενων προβλημάτων που μπορεί να προκύψουν. Παρακάτω, παραθέτονται λεπτομερώς τα είδη του εξωτερικού περιβάλλοντος σχετικά με το τομέα της παραγωγής φαρμάκων :

- **Τεχνικό/ Τεχνολογικό Περιβάλλον:** Απαραίτητο χαρακτηριστικό του κλάδου αυτού είναι η υψηλή τεχνογνωσία του ανθρώπινου δυναμικού. Για αυτό το λόγο επενδύονται υψηλά ποσά για ένταξη σύγχρονου εξοπλισμού στις εγκαταστάσεις των φαρμακοβιομηχανιών. Η ενημέρωση σχετικά με όλες τις τεχνολογικές εξελίξεις κρίνεται απαραίτητη προκειμένου οι επιχειρήσεις να μειώνουν το κόστος παραγωγής και να δημιουργούν καινοτόμα προϊόντα. Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια φημίζεται για την υιοθέτηση ποιοτικών προτύπων παραγωγής φαρμάκων. Οι συνεργασίες με ερευνητικά κέντρα και πανεπιστημιακά ιδρύματα εξασφάλισε την άριστη ποιότητα παραγόμενων φαρμάκων και συνέβαλε στην προώθηση της φαρμακευτικής επιστήμης με σκοπό την διεύρυνση νέων χημικών συστατικών.
- **Κοινωνικό/ Πολιτιστικό Περιβάλλον:** Από το 2011 που έκανε την εμφάνισή της η μακροπρόθεσμη οικονομική ύφεση, τα επίπεδα της ανεργίας εκτοξεύθηκαν. Αλληλένδετη συνέπεια ήταν και η μείωση των εισοδημάτων στα νοικοκυριά, κατευθύνοντας το 1/3 των πολιτών σε απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης. Τα φάρμακα καθίστανται αγαθά, ανελαστικής ζήτησης και παρά την οικονομική κρίση καταναλώνονταν σε μεγάλο βαθμό, αφού η χώρα μας διαθέτει υψηλό ποσοστό ηλικιωμένων. Έτσι λοιπόν, τονίζεται η σπουδαιότητα της υγειονομικής περίθαλψης σε συνδυασμό με την δημόσια φαρμακευτική δαπάνη.

- **Πολιτικό/Νομικό Περιβάλλον:** Οι υπάρχουσες και επερχόμενες φαρμακευτικές βιομηχανίες είναι απαραίτητο να είναι ενήμερες για τα νομικά πλαίσια μέσω των οποίων πρέπει να λειτουργούν. Ειδικότερα, επισημαίνεται η αναγκαιότητα της εφαρμογής διεθνών και ευρωπαϊκών διατάξεων, υπουργικών αποφάσεων και νόμων που συνδέονται με τις επιχειρηματικές διαδικασίες τιμολόγησης, διαφήμισης και παραγωγής φαρμακευτικών αγαθών.

Επίσης, η προώθηση των φαρμάκων, διαθέτει ένα πλαφόν προϋπολογισμού ως προς τις φαρμακευτικές δαπάνες. Στην Ελλάδα, εφαρμόστηκαν οι πολιτικές clawback και rebate, καθώς η φορολογία βρίσκεται ακόμα σε μεγάλη αστάθεια. (Mourtzikou M. & Stamouli P. & Hitou & A. Poulakis, 2015)

- **Οικονομικό Περιβάλλον :** Ιδίως στην Ελλάδα, το οικονομικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από αστάθεια και ευαλωτότητα. Τα «σημάδια» της οικονομικής κρίσης επηρέασαν αισθητά τα κέρδη και την ανάπτυξη του κλάδου της φαρμακοβιομηχανίας. Κλυδωνισμοί επίσης, παρουσιάστηκαν στις δημόσιες δαπάνες στο σύστημα της υγείας και της προώθησης φαρμάκων αλλά και στην φαρμακευτική δαπάνη. Ακόμη μία, αρνητική συνιστώσα στο οικονομικό περιβάλλον, είναι η φορολογική πολιτική, διαρκώς μεταβαλλόμενη με άμεσο αντίκτυπο στην πώληση και την ζήτηση φαρμάκων. Ωστόσο, η γήρανση του πληθυσμού μας, που είναι αρκετά μεγάλη, λειτουργεί σαν αντίβαρο και προωθεί την κατανάλωση τους. (Mourtzikou M. & Stamouli P. & Hitou & A. Poulakis, 2015)

Εικόνα 7: PESTEL Analysis

Πηγή: https://www.123rf.com/photo_74477900_pestel-analysis-infographic-template-with-political-economic-social-technological-legal-and-environm.html

2.5 Η Καινοτομία στο Κλάδο της Φαρμακοβιομηχανίας

Τα τελευταία χρόνια, η έννοια της καινοτομίας σχετίζεται ολοένα και περισσότερο με την ανάπτυξη του κλάδου της παραγωγής φαρμάκων και με την απόκτηση ενός ισχυρού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Πολλοί ευρωπαϊκοί οργανισμοί χαρακτηρίζουν είτε περιφερειακά, είτε τοπικά την καινοτομία ως εργαλείο άνθισης. Συγκεκριμένα, πρόκειται για «την εναλλαγή μίας ιδέας σε εμπορικό αγαθό ή υπηρεσία, σε αποδοτική δραστηριότητα παραγωγής, διανομής ή οποιασδήποτε άλλης ενέργειας που σχετίζεται με την αγορά». Το κυριότερο χαρακτηριστικό αποτελεί η πρωτοτυπία της κάθε ιδιότητας και μία εναρκτήρια τάση ή αλλιώς «άνοιγμα» στην αγορά. Ειδικότερα, στην φαρμακευτική αγορά, η καινοτομία αποτελεί τμήμα υψηλής επένδυσης για τη δημιουργία νέων φαρμάκων και ουσιών (Παρατηρητήριο Οικονομικών της Υγείας, 2009).

2.5.1 Είδη Καινοτομίας

Ο ορισμός της καινοτομίας, προκειμένου να γίνει πιο κατατοπιστικός και να τονιστεί η χρησιμότητά του και η πολυεπίπεδη ταυτότητά του, αναλύεται στα παρακάτω είδη (Πιταροκοίλης Σ., 2010):

- **Στο σημείο εφαρμογής:** Το «αποτύπωμα» της καινοτομίας μπορεί να υπάρχει σε κάποιο νέο προϊόν, σε κάποια νέα υπηρεσία ή και σε μία δραστηριότητα της επιχειρηματικής οντότητας που χαρακτηρίζεται νέα και λειτουργική.
- **Στο επίπεδο:** Η κατηγορία αυτή, διαιρείται στην οριακή αλλαγή δηλαδή σε μία αλλαγή που τροποποιεί ένα υπάρχον αγαθό ή υπηρεσία και στην ριζική όπου είναι αλλαγές που συμπεριλαμβάνουν καινούριες επιχειρηματικές διαδικασίες, ανερχόμενη γνώση και έρευνες και την διαμόρφωση πρωτότυπων χαρακτηριστικών.
- **Στην ανάμειξή της με την τεχνολογία:** Λόγω της διείσδυσης της τεχνολογίας στις ζωές μας και την καθημερινότητά μας, συμπεριλαμβάνουμε σχεδόν σε ότι

κάνουμε την τεχνολογία. Έτσι, και η καινοτομία δεν αποτελεί εξαίρεση. Οι καινοτομίες διαχωρίζονται σε:

Τεχνολογικές και Μη Τεχνολογικές. Η καινοτομία που διαθέτει τεχνολογία κατέχει νέες ιδιότητες, υψηλή χρηστικότητα και περιβαλλοντικές προδιαγραφές φιλικές προς το περιβάλλον που το καθιστούν νέο.

Ακόμα, η υιοθέτηση ενός νέου συστήματος που είναι συνυφασμένο με λειτουργικές διαδικασίες μίας επιχείρησης και επιφέρει μείωση του κόστους ή του χρόνου παραγωγής ή διανομής, αποτελεί τεχνολογική καινοτομία.

Αντίθετα, η καινοτομία που δεν σχετίζεται με την τεχνολογία ορίζεται ως Οργανωτική και αφορά την διαχείριση των γνώσεων στην αποτελεσματικότητά της, στην βέλτιστη χρήση των πληροφοριών και την επιτυχημένη δόμηση της ιεραρχίας.

Σημειώνεται πως Μη Τεχνολογική Καινοτομία είναι υποομάδα της Οργανωτικής Καινοτομίας που αποσκοπεί στην διερεύνηση νέων αγορών π.χ. φαρμακοβιομηχανίες με χημικά φάρμακα που επιθυμούν την δραστηριοποίηση στην αγορά φυτικών φαρμάκων ή αισθητικών και στον εντοπισμό νέων μεθόδων διαφήμισης και πώλησης. (EFPIAAssociations, 2011)

Συμπεραίνεται λοιπόν, η αναγκαιότητα της καινοτομίας για την ευημερία μίας φαρμακοβιομηχανίας μακροπρόθεσμα. Κάθε καινοτομία δύναται να επηρεάσει την εθνική αλλά και την παγκόσμια οικονομία στον συγκεκριμένο τομέα. Νέες στρατηγικές όπου αναπτύσσονται αυτή τη στιγμή, για τη βιώσιμη ανάπτυξη της κάθε επιχείρησης και η επέκταση της εταιρικής υπευθυνότητας είναι χαρακτηριστικά που εάν υιοθετηθούν εγκαίρως και κατάλληλα θα αποφέρουν τεράστια έσοδα. Ο προσανατολισμός σε καινοτόμα επιχειρηματικά σχέδια με ανθρωποκεντρική εστίαση και περιβαλλοντική συνείδηση είναι παράγοντες που θα αποτελέσουν σταθμούς διαμόρφωσης της φαρμακευτικής βιομηχανίας. (IOBE, Η Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα, 2019)

SWOT ANALYSIS ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΑΡΜΑΚΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο πιο διάσημος τρόπος για να ανιχνευθεί το περιβάλλον της φαρμακοβιομηχανίας στο ελληνικό κράτος, είναι μέσα από την ανάλυση S.W.O.T. Αρχικά των Δυνάμεων (Strengths) και Αδυναμιών (Weaknesses), που προκύπτουν από το εσωτερικό περιβάλλον μιας επιχείρησης, και των Ευκαιριών (Opportunities) και Απειλών (Threats), που προκύπτουν από το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Στο εσωτερικό περιβάλλον εντάσσονται τα Δυνατά και Αδύναμα Σημεία της ελληνικής φαρμακοβιομηχανίας, ενώ στο εξωτερικό βρίσκονται οι Ευκαιρίες και οι Απειλές. Ειδικότερα, τα Δυνατά Σημεία, αφορούν τα πλεονεκτήματα που εξασφαλίζουν την ευημερία του κλάδου, ενώ τα Αδύναμα Σημεία, δύναται να επηρεάσουν την πορεία των επιχειρήσεων σε τοπικό επίπεδο, έως και τη βιωσιμότητά της. Παράλληλα, οι Ευκαιρίες είναι «σημεία» των διάφορων αγορών, όπου επιδιώκεται η εισχώρηση σε νέους κλάδους ή συνεργασίες για να επιτευχθεί κερδοφορία. Από την άλλη, οι Απειλές χαρακτηρίζονται ως εξωτερικοί παράγοντες που δυσχεραίνουν τις πωλήσεις, τον τζίρο και γενικότερα, την ανάπτυξη των επιχειρήσεων παραγωγής φαρμάκων. Κάποιοι τέτοιοι παράγοντες ενδέχεται να αφορούν κοινωνικές εξελίξεις, π.χ. πόλεμος, οικονομικές όπως ο πληθωρισμός και πολιτικές όπως εκλογές. (BusinessReview, 2018)

Έτσι λοιπόν, θα αναλυθούν εκτενώς, οι παράγοντες της SWOT, για τον κλάδο της φαρμακοβιομηχανίας στην Ελλάδα. (IOBE, Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα & Γεγονότα και Στοιχεία για το 2018, 2019)

- **ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ:** Στην Ελλάδα, η φαρμακευτική βιομηχανία χαρακτηρίζεται ως ένας από τους πιο κερδοφόρους κλάδους, ως προς την εξαγωγική δραστηριότητα. Τα τελευταία χρόνια, η ελληνική φαρμακοβιομηχανία έχει σημειώσει ταχύτερη πρόοδο μέσω της καινοτομίας που εφαρμόζει στην ποιότητα των φαρμάκων της και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την απόκτηση ισχυρού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος αλλά και την αντικατάσταση εισαγωγών με την χρήση φαρμάκων ελληνικής παραγωγής. Οι ιδιομορφίες της ελληνικής γραφειοκρατίας έχουν ωθήσει τις

τοπικές φαρμακοβιομηχανίες να ελίσσονται με αναβαθμισμένες στρατηγικές και γνώσεις για να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Πρόσθετο δυνατό σημείο των επιχειρήσεων παραγωγής φαρμάκων στη χώρα μας, είναι οι σταθερές συνεργασίες τους με μεσάζοντες, για παράδειγμα αποθήκες φαρμάκων και με τα τμήματα ανάπτυξης συστημάτων εφοδιαστικής αλυσίδας.

Αυτές οι συναλλαγές οδηγούν σε γρήγορη και αποδοτική προμήθεια φαρμάκων, μειώνοντας τις πιθανότητες ελλείψεων. Ακόμα ένα πλεονέκτημα αποτελεί, η συνεχόμενη εξέλιξη του τμήματος Έρευνας και Ανάπτυξης στις εταιρείες αυτές. Σημειώνεται, πως το τμήμα R&D έχει συμβάλει σε τέτοιο βαθμό που μέχρι και η αύξηση του ΑΕΠ της χώρας μας οφείλεται σε αυτό. Ειδικότερα, έρευνα ανέδειξε ότι, 1000 ευρώ που δίνονται για φάρμακα που έχουν παραχθεί στο ελληνικό κράτος «επιστρέφουν» αξία στο ΑΕΠ μας, ίση με 3400 ευρώ.

- **ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ:** Αξίζει σε αυτό το σημείο να σημειωθεί, το γεγονός πως η Ελλάδα εδώ και αρκετά χρόνια βρίσκεται υπό οικονομικά κρίσιμο καθεστώς με εμφανείς δυσλειτουργίες στο οικονομικό της σύστημα. Η έλλειψη τεχνικών διοχέτευσης κρατικού κεφαλαίου π.χ. ΕΣΠΑ, και η μειωμένη οικονομική συνεισφορά κάνουν εμφανές το μειονέκτημα της Ελλάδος να στηρίζει οικονομικά τις φαρμακοβιομηχανίες της. Με αυτό τον τρόπο, η εξέλιξη των επιχειρήσεων αυτών, γίνεται με βραδύτερους ρυθμούς και απειλείται η ύπαρξή τους. Η απογοήτευση από αρκετούς συμβαλλόμενους του χώρου όπως φαρμακεία, αποθήκες φαρμάκων, νοσοκομεία κ.α., σχετικά με τα λιγοστά έσοδα και την ελληνική γραφειοκρατία προκαλούν ακόμα περισσότερους κλυδωνισμούς στην άνθιση των εταιρειών φαρμακευτικής παραγωγής.
- **ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ:** Η παύση διατήρησης πνευματικών δικαιωμάτων, πατεντών και διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας αποτελούν ευκαιρίες για τα εργοστάσια παραγωγής φαρμάκων να ενισχύσουν σημαντικά την προώθηση γενόσημων

φαρμάκων και φαρμάκων νέας γενιάς. Σημαντική είναι η διαπίστωση, πως η χώρα μας διαθέτει μεγάλο πλήθος ηλικιωμένων ατόμων που «καταναλώνουν» φάρμακα, όποτε το «πελατειακό της κοινό» μπορεί να λειτουργήσει ως κριτής και να οδηγήσει τις φαρμακευτικές βιομηχανίες σε περαιτέρω ανάπτυξη.

- **ΑΠΕΙΛΕΣ:** Συνιστώσες όπως η παγκόσμια πανδημική κρίση, οι συνεχόμενες οικονομικές μεταβολές στην Ελλάδα και ο πόλεμος στην Ουκρανία επηρεάζουν αισθητά την πρόοδο της ελληνικής φαρμακοβιομηχανίας. Παράλληλα, οι ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις λειτουργούν συγκρατημένα, ιδίως τους τελευταίους μήνες που έχουν «παγώσει» οι εισαγωγές από την Ρωσία. Ακόμη, το ΔΝΤ και η ΕΚΤ, αντιμετωπίζουν την Ελλάδα με συγκρατημένα κριτήρια λόγω της μακροχρόνιας οικονομικής κρίσης και για αυτό δεν δίνονται περαιτέρω κονδύλια.

Ακόμη, η μειωμένη ρευστότητα των νοικοκυριών στην Ελλάδα έρχεται σε σύγκρουση με το κόστος των φαρμάκων που διοχετεύονται στην αγορά με αποτέλεσμα το μειωμένο κέρδος των φαρμακοβιομηχανιών.

Τέλος, ένα ακόμα μελανό σημείο της χώρας μας είναι οι χρονοβόρες διαδικασίες για την νομιμοποίηση φαρμάκων. Η επικείμενη νομοθεσία δυσχεραίνει σε μεγάλο βαθμό την άνθιση της παραγωγής ελληνικών φαρμάκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

3.1 Τεχνικές Βιώσιμης Ανάπτυξης στον Φαρμακευτικό Κλάδο

Η βιώσιμη δραστηριοποίηση των φαρμακοβιομηχανιών αλλάζει διαρκώς μορφή και τεχνικές, ωστόσο κάποιες παραμένουν σταθερές σχετικά με το σκοπό τους. Οι περιβαλλοντικές υπηρεσίες, το εμπόριο και η δημιουργία οικολογικών προϊόντων, η χρήση βιώσιμων τεχνολογιών, πρώτων υλών και η ανάπτυξή τους είναι κάποιες από τις βασικές και καθιερωμένες επιδιώξεις τους και βάσει αυτών σχηματίζονται τεχνικές. Παράλληλα, νέα πεδία όπου βασίζονται οι φαρμακευτικές βιομηχανίες και αναπτύσσουν τεχνικές είναι η παραγωγή ολιστικών και βιολογικών προϊόντων, η βιώσιμη κατανομή των πόρων, η ανακύκλωση, η διαχείριση αποβλήτων και η συντήρηση ΑΠΕ. (Μαυρίδης Σ., 2014) (Σαββάκης Ν., 2014)

➤ Οικολογικές Πρώτες Ύλες

Η εξόρυξη συνθέτει ένα μεγάλο κομμάτι στο «παζλ» της πράσινης οικονομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Προκειμένου η οικονομία να δραστηριοποιείται σε πιο φιλικά για το περιβάλλον και για την κοινωνία πεδία, απαιτείται εξαιρετικά μεγάλη άντληση ορυκτών υλών. Η μεταφορά, η παραγωγή και η συλλογή πράσινης ενέργειας μπορεί να επιτευχθεί κυρίως από την εξορυκτική διεργασία. Υφίστανται διάφορες τεχνικές που εμπλουτίζονται διαρκώς για την έκβαση ενός καλύτερου αποτελέσματος. Η χρήση ηλιακών συλλεκτών, οι ανεμογεννήτριες, οι στήλες και οι μπαταρίες λιθίου και τα ηλεκτροκίνητα μέσα μεταφοράς προέρχονται από ορυκτούς πόρους και μέταλλα. Έτσι λοιπόν, για μία πιο βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη κρίνεται αναγκαία η άντληση ίνδιου, νεοδύμιου, τιτανίου, τέρβιου, λανθάνιου και γάλλιου. (Desjardins J., 2018)

Η επιδίωξη για χρήση τόσο μεγάλων ποσοτήτων ορυκτού όμως υπονομεύει πολιτικές και διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των κρατών.

Κάποιες περιοχές διαθέτουν μεγαλύτερες ποσότητες ορυκτών και μετάλλων από άλλες και η σπανιότητά αυτών επιφέρει ρίξεις. Η οικολογική προοπτική διαταράσσεται αισθητά μαζί με τις σχέσεις των κρατών και της ασφαλούς μεταφοράς

των ορυκτών. Ένα ηχηρό παράδειγμα είναι αυτό της Κίνας που έχει αναπτύξει μία εξαρτητική πολιτική ελέγχοντας το 95% της παραγωγής των μετάλλων. Επιβάλλει φόρους, δασμούς και διπλές τιμολογήσεις που προκαλούν δυσφορία σε παγκόσμιο επίπεδο. (Τζεφέρης Π., 2009)

Το πρόγραμμα της ΕΕ «Πρωτοβουλία για πρώτες ύλες», συμβάλλει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας μεταξύ δυνατών βιομηχανιών. Μέσα σε αυτές πέρα από τις αυτοκινητοβιομηχανίες και μεταλλοβιομηχανίες ανήκουν και οι βιομηχανίες φαρμακευτικού εξοπλισμού. Κύριο μέλημα του εν λόγω προγράμματος είναι η εφαρμογή του τριπτύχου «Βιώσιμη παραγωγή με φιλικές προς το περιβάλλον πρώτες ύλες - Ανακύκλωση και οικολογική νοοτροπία - Μετάδοση πολιτικών που ευνοούν την παγκόσμια προσβασιμότητα στα ορυκτά». Πιο συγκεκριμένα, είναι αναγκαία η αναδιάρθρωση φορολογικών και νομικών διατάξεων σε όλη την υφήλιο σχετικά με τα σπάνια ορυκτά και την άντλησή τους. (Τζεφέρης Π., 2009)

➤ **Οικολογική Διαχείριση Αποβλήτων**

Το θέμα της βιώσιμης διαχείρισης των αποβλήτων απασχολεί πολλά χρόνια την παγκόσμια οικολογία. Η ΕΕ έχει θεσπίσει τεχνικές αποβλήτων που σύντομα θα επαναπροσδιοριστούν αλλά ως κύρια βάση έχουν : (Υπουργείο Περιβάλλοντος, 2014)

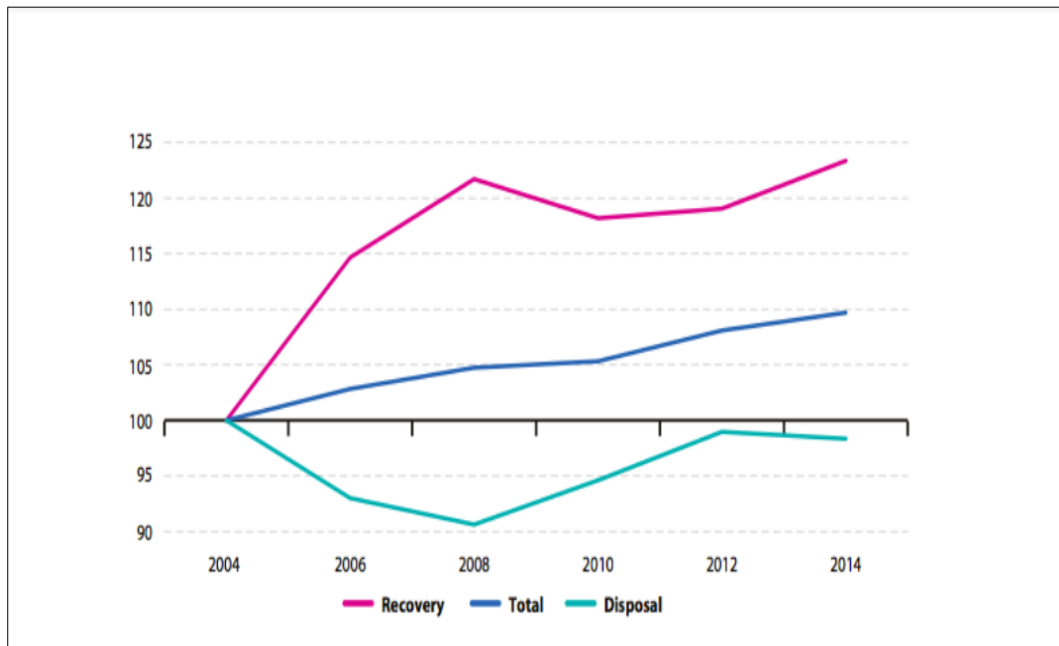
- Την νοοτροπία «ο ρυπαίνων πληρώνει».
- Την αυτάρκεια και την εγγύτητα.
- Την ηθική ευθύνη.
- Την κατανομή των αποβλήτων.
- Την αρχή της επαναφοράς της φυσικής κατάστασης του περιβάλλοντος από την επιχειρηματική υπερεκμετάλλευση.

Οι τεχνικές διαχείρισης των αποβλήτων έχουν ήδη θεσπιστεί από το 7^ο Πλαίσιο Δράσης της ΕΕ- “ Environment Waste” με τα εξής:

- Αποτέφρωση μόνο στα υλικά που δεν ανακυκλώνονται.
- Ελαχιστοποίηση των αποβλήτων.

- Αύξηση ανακύκλωσης και επαναλαμβανόμενης χρήσης ορισμένων υλικών.
- Εξάλειψη της υγειονομικής ταφής για τα υλικά που δεν ανακυκλώνονται.
- Τήρηση όλων των μέτρων που προωθεί η ΕΕ και τα προγράμματα περιβάλλοντος.

Όλες οι επιχειρήσεις συμπεριλαμβανομένων και των φαρμακοβιομηχανιών είναι υποχρεωμένες να εφαρμόζουν τεχνικές οικολογικής διαχείρισης αποβλήτων που δεν προκαλούν κινδύνους για το περιβάλλον και την έμβια ζωή. Σύμφωνα με την παρακάτω απεικόνιση, η ΕΕ με τους 28 εταίρους, ανέπτυξε εκτιμήσεις σχετικά με την κυκλική τακτική βιωσιμότητας και οικονομίας. Ειδικότερα, εκτιμήθηκε ότι μέχρι το 2030, θα μειωνόταν η χρήση υλικών όπου θα επέφεραν απόβλητα κατά 18-26% και θα υπάρχει απόθεμα 630 δις ευρώ, όπου με τη σειρά του θα αναβάθμιζε το ΑΕΠ κατά 4%. Σημαντικότερη έκβαση βέβαια θα είχε και η μείωση εκπομπής ρύπων στο 3-5% ετησίως.

Εικόνα 8: Στατιστική Αποβλήτων

Πηγή: (Eurostat, 2018)

➤ Βιώσιμη Ενέργεια

Η βιώσιμη ενέργεια προέρχεται από το φυσικό περιβάλλον όπως είναι ο ήλιος, η βροχή, ο άνεμος. Μέσω αυτών, αναπτύχθηκαν πολλών ειδών ενέργειας σαν την υδροηλεκτρική, την αιολική, την ωσμωτική και αρκετές άλλες που έχουν ως προνόμιο την φυσική τους ανακύκλωση χωρίς την παρέμβαση του ανθρώπινου παράγοντα. (Kalyani V.& Dudy M.& Pareek S., 2015)

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας συμβάλλουν ενεργά:

- Στην εξάλειψη των τοξικών ουσιών στο περιβάλλον.
- Στην προσβασιμότητα και στη παροχή διαρκούς ενέργειας.
- Στην ανάπτυξη ανεξαρτησίας από άλλες χώρες, αναβαθμίζοντας παράλληλα την εγχώρια οικονομία.
- Στην αποκέντρωση της ενέργειας καθώς καθορίζεται η στρατηγική της τοποθέτησής τους.

- Στην προσαρμογή της εκάστοτε μορφής ενέργειας και της περιοχής ανάλογα με τις ανάγκες της.
- Στην οικονομική δαπάνη καθώς τα κόστη κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα.
- Στην τοπική αύξηση του ρυθμού της απασχόλησης εργαζομένων.

Μέσω αυτών των πλεονεκτημάτων αναπτύχθηκαν τεχνικές σχετικά με :

I. Τον κλιματισμό.

Η συστηματική συντήρηση των ψυκτικών και θερμαντικών συστημάτων, η εγκατάσταση λέβητα φυσικού αερίου με ενεργειακό πιστοποιητικό CE και η χρήση χρονοδιακόπτη στον κλιματισμό κατά την αποχώρηση του προσωπικού από τον χώρο εργασίας είναι κάποιες από αυτές. Πρόσθετες τεχνικές δύναται να είναι η χρήση ανεμιστήρα, η μειωμένη χρήση καλοριφέρ και η συντήρησή του. Το κλείσιμο των παραθύρων, η τακτική παύση λειτουργίας των κλιματιστικών και άλλων συσκευών θέρμανσης ή ψύξης προσφέρουν εξοικονόμηση ενέργειας.

II. Το κτίριο

Κάθε κτίριο ανάλογα με την παλαιότητά του έχει διαφορετικές ανάγκες. Η τοποθέτηση διπλών υαλοπινάκων που μειώνουν την ηχορύπανση, την ηλιακή ακτινοβολία και την εισροή ρύπων είναι μία βασική τεχνική. Στο εσωτερικό του εργασιακού χώρου είναι αναγκαίες οι λάμπες φθορίου και ο φυσικός αερισμός. Η τήρηση πρωτόκολλων ενέργειας - BEMS πρέπει επίσης να ακολουθείται και να ελέγχεται.

III. Επιχειρηματικός Εξοπλισμός

Οι βιομηχανίες οφείλουν να διαθέτουν σύγχρονο εξοπλισμό με υψηλή ενεργειακή απόδοση και χαμηλή ενεργειακή κατανάλωση. Σε περιπτώσεις που τα μηχανήματα είναι αδρανή είναι καίριας σημασίας να ενεργοποιούνται συστήματα αναμονής, εξοικονόμησης ή υπερ-εξοικονόμησης ενέργειας.

3.2 Πρακτικές Φαρμακοβιομηχανιών Για Βιώσιμη Ανάπτυξη

Σε αυτό το σημείο, παρουσιάζονται παγκόσμιες ή ελληνικές φαρμακευτικές οντότητες, που έχουν διακριθεί για την προθυμία τους να διοχετεύσουν στις επιχειρηματικές τους λειτουργίες το στοιχείο της αειφορίας και να αναπτύξουν ολόκληρες στρατηγικές με βάση αυτήν. Το όραμά τους ταυτίζεται με την καλυτέρευση του κόσμου, την κοινωνική αποδοχή και την περιβαλλοντική συνείδηση.

1. ADELCO ΧΡΩΜΑΤΟΥΡΓΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε

Η οντότητα Adelco είναι μία φαρμακοβιομηχανία που μετράει 88 χρόνια και δραστηριοποιείται στον τομέα της καλλιέργειας, παραγωγής και εμπορίας καινοτόμων προϊόντων αλλά και γενόσημων. Εδρεύει στο Μοσχάτο του νομού Αττικής και διαθέτει ανθρώπινο δυναμικό 95 ατόμων και σύγχρονες εγκαταστάσεις παραγωγής. Η εξαγωγική της δραστηριότητα επεκτείνεται ενεργά στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, στην Αυστραλία και στη Βόρεια Αφρική. (ADELCO, 2019)

Η δράση της ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, εστιάζει αρχικά στην τοπική κοινότητα. Ειδικότερα, τηρεί σταθερές διαδικασίες στους θεσμούς που έχει αναπτύξει η Ευρωπαϊκή Ένωση - AGENDA 2030 για την επεξεργασία των απορριμμάτων και την ανακύκλωση, στην αναβάθμιση του corporate wellness του ανθρώπινου δυναμικού με ιδιαίτερη προσοχή στην ασφάλισή τους και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, στην προώθηση της εταιρικής νοοτροπίας, την προσφορά θέσεων εργασίας και την προσέγγιση φοιτητών μέσω ακαδημαϊκών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Παράλληλα, διοργανώνει σεμινάρια κατάρτισης σχετικά με την παραγωγή φαρμάκων και ουσιών σε ιατρικούς οργανισμούς με σκοπό την άρτια επίγνωση των φαρμάκων του ιατρικού προσωπικού, την τήρηση των θεσμών της ΕΟΦΒΕ και των πρωτόκολλων ποιότητας και ασφάλειας και την άνθιση του πολιτιστικού μας κλάδου μέσω διοργάνωσης φιλανθρωπικών events, χορηγιών και δράσεων ευαισθητοποίησης.

Εικόνα 9: Πραγματοποίηση Σεμιναρίων σε Ιατρικούς Οργανισμούς

Πηγή: <https://www.adelco.gr/media-gallery/seminars/item/104-conference-crete2018.html#>

2. CANA LABORATORIES SA

Ο Κώστας Κανάρογλου ίδρυσε το 1928 την CANA LABORATORIES SA, εισάγοντας φάρμακα άγνωστα για την Ελλάδα που βελτίωσαν σε μεγάλο βαθμό το βιοτικό της επίπεδο. Κατά την εξέλιξή της, «ανοίχτηκε» στη παραγωγή, την διανομή και την προώθηση ιατροφαρμακευτικών, κοσμετολογίας και ιατροτεχνολογικών αγαθών. Με έδρα το Ηράκλειο Αττικής, αναβάθμισε τη μονάδα παραγωγής της και επεκτάθηκε και στην παραγωγή συμπληρωμάτων διατροφής.

Από το 2012, η CANA LABORATORIES έκανε αισθητή την παρουσία της μέσω των βιώσιμων στρατηγικών της. Συγκεκριμένα, επί 6 συνεχόμενα έτη εστίασε σε δράσεις στήριξης του κοινωνικού συνόλου με χρηματική ενίσχυση και προσφορά φαρμάκων ή άλλων βοηθητικών ειδών όπως laptop και Η/Υ, σε ΜΚΟ για να ενισχύσει το έργο τους. Πρόσθετα, το ανθρώπινο δυναμικό της εταιρείας οργάνωσε αυτοβούλως συστήματα ανακύκλωσης συσκευών εντός της εταιρείας, αποτελώντας

παράδειγμα προς μίμηση και για άλλες εταιρείες. Παρακάτω αναφέρονται συνοπτικά κάποιοι φορείς που στήριξε η CANA LABORATORIES (Cana Laboratories, 2016):

- ΙΑΣΙΣ
- Κοινωνικό Παντοπωλείο Καλλιθέας & Νέας Ιωνίας
- ΜΚΙΕ
- ΚΙΠΟΔΑ
- Εθελοντές του Κόσμου
- Ξενώνας Φιλοξενίας Γυναικών «Η Φοίβη»
- ΚΑΣΠ
- Παιδική Στέγη
- The Home Project
- Κάριτας Αθήνας- Προσφυγικό Έργο
- Παιδικά Χωριά SOS

3. DEMO ABEE

Μία από τις πιο επικερδείς φαρμακευτικές επιχειρήσεις είναι η DEMO ABEE που ιδρύθηκε το 1965 από τον φαρμακοποιό Σταύρο Δέμο. Η εξέλιξή της είναι πραγματικά αξιοθαύμαστη καθώς έφτασε να διαθέτει παραρτήματα μέχρι και στην Κίνα. Εδρεύει στη περιοχή του Κρυονερίου στην Αθήνα και οι εγκαταστάσεις της είναι οι μεγαλύτερες στην Νότια και Ανατολική Ευρώπη. Στην Ελλάδα κατατάσσεται μέσα στις πρώτες 100 βιομηχανίες, ανεξαρτήτου κλάδου και βρίσκεται στην πρώτη θέση των φαρμακοβιομηχανιών ως προς την παραγωγή φαρμάκων για τα νοσοκομεία στη χώρα μας. Η DEMO ABEE εξειδικεύεται σε προϊόντα νεφρικής λειτουργίας, υποκατάστατων διατροφής και νοσοκομειακά ιατροτεχνολογικά προϊόντα. Ταυτόχρονα, διαθέτει ευρεία γκάμα συνταγογραφούμενων φαρμάκων προς διάθεση.

Η εξαγωγική της δραστηριότητα βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα σημειώνοντας ποσοστό 82,4% από την παραγωγή της ανά έτος. Προμηθεύει όλες τις ηπείρους με φάρμακά της και μεγάλο της επίτευγμα είναι η σύναψη συνεργασιών προμήθειας φαρμάκων της με οργανισμούς όπως ο ΟΗΕ, η Unicef και ο WHO-ΠΟΥ.

Η συγκεκριμένη εταιρεία δραστηριοποιείται ενεργά στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης με μεγαλύτερη ανθρωποκεντρική προσέγγιση. Αναλυτικά, η DEMO ABEE :

- Θέσπισε πρόγραμμα υποτροφιών και internships με την ονομασία «Start Your Journey». Η υποστήριξη είτε είναι χρηματική είτε είναι προσφορά απασχόλησης, λειτουργεί εποικοδομητικά στους φοιτητές και απόφοιτους φαρμακευτικών σχολών που επιθυμούν την ενασχόλησή τους με τον κλάδο.
- Συμπεριέλαβε στα προγράμματά της «Πολιτισμός για Όλους» και «Ευθύνη μας», τα νησιά του Αιγαίου και υλοποίησε δράσεις πολιτισμικού, περιβαλλοντικού και οικονομικού ενδιαφέροντος.
- Το ανθρώπινο δυναμικό της επιχείρησης σχημάτισε την δική του θεατρική ομάδα, που σε συνεργασία με «Το Χαμόγελο Του Παιδιού» και το «Κάνε Μία Ευχή», πραγματοποιούν παραστάσεις.
- Λόγω της ενεργής θέσης που διαθέτει η εταιρεία ως προς τις βιώσιμες πρακτικές της, την μέριμνα για το ανθρώπινο δυναμικό της, τις eco-friendly πρακτικές της, στην παραγωγή και τα logistics, την επιδίωξη για βελτίωση της τοπικής οικονομίας, αναδείχθηκε πρώτη στα Manufacturing Excellence Awards το 2019, ενώ το 2017 διακρίθηκε στην Συνάντηση Επιχειρηματικής Αριστείας.
- Η εταιρεία βρέθηκε στην πρώτη γραμμή στο Λίβανο, καθώς απέστειλε φαρμακευτικό εξοπλισμό για να βοηθήσει τους πληγέντες. Παράλληλα, συνεργάζεται με τον Ερυθρό Σταυρό και άλλους ΜΚΟ, όπου τους προμηθεύει αφιλοκερδώς με ιατροφαρμακευτικό εξοπλισμό. Επιπλέον παρέχει φαρμακευτικά σκευάσματα σε δύσβατες περιοχές και ακριτικά χωριά.
- Η εταιρεία φημίζεται για την φυλετική ισότητα που προωθεί και για αυτό το λόγο στο γυναικείο σύνολο των εργαζομένων της, παρέχει δωρεάν γυναικολογικό έλεγχο.

Εικόνα 10: Πρόγραμμα ΕΥ για το Περιβάλλον

Πηγή: <https://www.documentonews.gr/article/h-demo-abee-symmaxos-sthn-prostasia-toy-periballontos/>

4. FREZYDERM

Η FREZYDERM είναι εταιρεία που μετρά λίγα χρόνια ζωής, συγκεκριμένα από το 1986, αλλά έχει καταφέρει να καινοτομήσει με τα προϊόντα της που είναι φιλικά προς το περιβάλλον και τις στρατηγικές βιωσιμότητάς της. Από το 2016, τα προϊόντα της, καθώς βασίζεται κυρίως στην παραγωγή καλλυντικών και παραϊατρικών φαρμάκων, εμπλουτίζονται ολοένα και περισσότερο με συστατικά φιλικά προς το περιβάλλον.

Μία από τις στρατηγικές που ανέπτυξε ήταν η διαμόρφωση του επικερδέστερου προϊόντος της, το αντηλιακό, να καθίσταται βιώσιμο και να μην εμποτίζει την θάλασσα. Πολλά Διαπιστευμένα Εργαστήρια στο κόσμο αναγνωρίζουν το συγκεκριμένο της προϊόν υψηλής τεχνογνωσίας και βιωσιμότητας. Αξίζει να σημειωθεί, πως η FREZYDERM ακολουθεί πιστά τις εθνικές και ευρωπαϊκές περιβαλλοντικές νομοθεσίες και επιμορφώνει διαρκώς το εργατικό δυναμικό και τους καταναλωτές της. Απόδειξη αυτού, είναι η ενεργή συμμετοχή της στη Συλλογική

Εναλλακτική Διαχείριση – ΣΣΕΔ. Οι αρχές που προωθεί βασίζονται στην αειφόρο ανάπτυξη και την ισορροπία μεταξύ οικονομίας και φυσικού περιβάλλοντος. (FrezydermBlog, 2020)

Ακόμη, μία αειφόρα διαδρομή που ανέπτυξε αφορά τον τομέα της ολιστικής φαρμακευτικής. Η FREZYDERM έχει βάλει ως στόχο, να πρωτοπορήσει στον κλάδο της φαρμακοβιομηχανίας μέσω των ολιστικών εμπορευμάτων της. Η βιομηχανοποίηση του περιβάλλοντος και η αλόγιστη χρήση φυσικών πόρων, κινητοποίησε την εταιρεία προς εναλλακτικές και πιο βιώσιμες πρακτικές. Παράλληλα, μεριμνά μέσω δράσεων, “digital actions” και χορηγιών για την αναβάθμιση του κοινωνικού συνόλου. Από το 2018 έως και σήμερα αποτελεί επίσημο χορηγό του Race for the Cure, του Πανελληνίου Οργανισμού Γυναικών με Καρκίνο του Μαστού. Επιπροσθέτως, εστιάζει σε φορείς όπως το Κέντρο Στήριξης Οικογένειας, το Κέντρο Παίδων με αρκετές χορηγίες και προσφορά δωρεών σε σχολεία. Ενδεικτικά, στο σύλλογο «Μπορούμε» τα τελευταία έτη πρόσφερε 88.630 μερίδες φαγητού. (Frezyderm, 2016)

Σε παγκόσμιο εύρος, οι φαρμακοβιομηχανίες έχουν δράσει με ακόμα πιο καταλυτικό τρόπο σχετικά με την αειφορία τους. Η προσαρμογή τους στα νέα περιβαλλοντικά δεδομένα πραγματοποιείται με ταχύτατους ρυθμούς και οι πόροι τους διαφέρουν αισθητά από αυτούς των ελληνικών, χωρίς αυτό να περιορίζει τις δυνατότητες των φαρμακοβιομηχανιών της Ελλάδος. Παρακάτω, παρουσιάζονται παγκόσμιες επιχειρήσεις παραγωγής φαρμάκων και τις δράσεις που ανέλαβαν ούτως ώστε να εναρμονιστούν με τις νέες συνθήκες και να ευδοκιμήσουν. (Fiercepharma, 2015)

5. Abbot Labs

Η συγκεκριμένη εταιρεία λειτουργεί με γνώμονα την κλιματική αλλαγή, την αποδοτική χρήση νερού και της βιώσιμης διαχείρισης. Παρόλα αυτά, ένας από τους πιο επιθυμητούς στόχους της, είναι η μείωση της χρήσης νερού κατά 50%. Η χρονική προθεσμία που είχε τεθεί ήταν το 2015 αλλά δυστυχώς η επίτευξή της μέχρι τότε έφτασε το 25%. Παρά την επιβραδυμένη πορεία στο στόχο της, η Abbot Labs

συνεχίζει την οικονομικά ανοδική της πορεία και παράλληλα μειώνει το περιβαλλοντικό της αποτύπωμα.

Ειδικότερα, η Abbot θέσπισε ως εργαλείο σχεδιασμού, ελέγχου και διαχείρισης το προτεινόμενο εγχειρίδιο που θέσπισε το World Business Council for Sustainable Development σχετικά με την κατανάλωση υδάτων.

Εκτιμήσεις της εταιρείας προέβλεψαν ότι πολλά από τα παραρτήματά τους από το 2025 θα διαθέτουν αυστηρούς περιορισμούς σχετικά με τους φυσικούς πόρους και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την θετική περιβαλλοντική της επίδραση.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ 2021:

<https://dam.abbott.com/en-us/documents/pdfs/abbott-citizenship/Abbott-2021-Global-Sustainability-Report.pdf>

6. AstraZeneca

Η AstraZeneca κατέβαλλε μεγάλη προσπάθεια για να περιορίσει το περιβαλλοντικό της αποτύπωμα για να συντελέσει σε ένα ευρύτερο όραμα εταιρικής υπευθυνότητας και βιωσιμότητας.

Η προαναφερθείσα επιχείρηση έχει ως κύρια παραγωγή την κατασκευή αναπνευστικών θεραπειών από προωθητικούς αναπνευστήρες. Η καινοτομία που την ανύψωσε σε πωλήσεις αλλά και σε διακρίσεις ως προς την eco-friendly τεχνική, ήταν η χρήση υδροφθοραλκανικών, που δεν δύναται να φθείρει το όζον σε αντίθεση με τα CFCs που χρησιμοποιούνταν ευρέως και τα τελευταία χρόνια έχει ξεκινήσει η αντικατάστασή τους.

Από το 2014 η AstraZeneca, υιοθέτησε βιώσιμες παρασκευές σε πολλά από τα φάρμακά της και τις θεραπείες της. Ένα μεγάλο επίτευγμά της ήταν η μείωση διαλυτών στα παρασκευάσματά της.

Μέσα σε τέσσερα χρόνια κατόρθωσε να μειώσει τους αλογονούχους διαλύτες κατά 60%.

Επιπλέον, το 2016 η εταιρεία αναδιάρθρωσε 30 από τις API (Διασυνδέσεις Προγραμματισμού Εφαρμογών) της και επαναπροσδιόρισε της συμφωνίες της με τους προμηθευτές της με σκοπό να εκτιμήσει ποσοτικά το περιβαλλοντικό της αντίκτυπο. Η μέτρηση της κατανάλωσης και των εκπομπών άνθρακα ήταν οι πρώτοι δείκτες που ξεκίνησαν να υπολογίζονται ανά έτος τα στελέχη της επιχείρησης.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ 2021:

https://www.astrazeneca.com/content/dam/az/Sustainability/2021/pdf/Sustainability_Report_2020.pdf

7. Bayer

Μία από τις πρώτες εταιρείες που εστίασε στη βιώσιμη ανάπτυξη της ήταν η Bayer. Από το 2007, θέσπισε το πρόγραμμα Eco Fleet, σχετικά με τις εκπομπές διοξειδίου και εφάρμοσε την χρήση εταιρικών οχημάτων χαμηλών εκπομπών σε όλα της τα παραρτήματα ανά τον κόσμο. Με την πάροδο του χρόνου τα αυτοκίνητα που χρησιμοποιούνται από το ανθρώπινο δυναμικό, διαθέτουν κινητήρες με εξοικονόμηση καυσίμου και συστήματα μετάδοσης κίνησης. Στην πλειοψηφία τους βέβαια τα οχήματα που χορηγούνται στους εργαζομένους είναι υβριδικά.

Η Bayer επίσης, ενθάρρυνε το καθεστώς τηλεργασίας προκειμένου να μειωθούν δραστικά οι μετακινήσεις των εργαζομένων. Ένας ακόμη τομέας που ασχολείται η Bayer είναι αυτός των αεροπορικών ταξιδιών αφού συνεργάζεται με την Solar Impulse. Η συνεργασία αυτή, από το 2011 απέδωσε «βιώσιμους καρπούς» με την Solar Impulse να μεταφέρει πόρους για την Bayer και παράλληλα να εφαρμόζουν αειφόρα συμφωνητικά ως προς τις μεταφορές.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ 2021:

https://www.bayer.com/sites/default/files/2022-03/Bayer-Sustainability_Report-2021.pdf

8. Johnson & Johnson

Το 2015, η αμερικάνικη φαρμακευτική εταιρεία εγκατέστησε 13.500 φωτοβολταϊκά, ικανά να καλύψουν τις ανάγκες 600 μικρομεσαίων νοικοκυριών για έναν χρόνο. Πιο

συγκεκριμένα το 70% των σπιτιών μίας ολόκληρης περιοχής. Φαίνεται πως η Johnson & Johnson ξεκίνησε δυναμικά να εισχωρεί στο χώρο της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς δημιούργησε αντίστοιχης έκτασης συστήματα ηλιακής ενέργειας σε 20 σημεία παγκοσμίως.

Αξίζει να σημειωθεί πως αρκετά χρόνια τώρα, διατηρεί επάξια μία θέση μέσα στις 10 πρώτες «βιώσιμες» βιομηχανίες της EPA. Ο λόγος που διαρκώς βρίσκεται σε αυτή τη λίστα, είναι οι υπέρογκες εγκαταστάσεις ανανεώσιμης ηλεκτρικής ενέργειας.

Κάνοντας γνωστές τις φιλοδοξίες της ανακοίνωσε και την σχεδίαση αειφόρων πλάνων στις αλυσίδες εφοδιασμού της. Το net worth της Johnson & Johnson, εκτιμάται στα 30 δις. δολάρια, πράγμα που σημαίνει ότι δύναται να πραγματοποιήσει μεγάλες αλλαγές σχετικά με το Procurement Sustainability Initiative - PSI της.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ 2021:

<https://www.jnj.com/about-jnj/corporate-reports>

9. Novartis

Η Novartis τη τελευταία δεκαετία υιοθετεί πρωτοποριακές και κυρίως βιώσιμες εναλλακτικές στην παραγωγή των φαρμάκων της. Η εταιρική της ταυτότητα διαμορφώνεται με βάση τα περιβαλλοντικά και αειφόρα προνόμια. Το Κέντρο της Διαρκούς Παραγωγής της Novartis - MIT Center for Continuous Manufacturing, έθεσε ως στόχο την δημιουργία καινοτόμων φαρμάκων που δεν μολύνουν το περιβάλλον και είναι προσβάσιμα σε όλους.

Η προσαρμογή των νέων δεδομένων βιωσιμότητας κατέστησαν την Novartis μία από τις πρώτες εταιρείες που δόμησαν νέες τεχνικές παραγωγής, «πράσινες» διαδικασίες εφοδιασμού, εγκαταστάσεις με υλικά φιλικά στο περιβάλλον και επιμόρφωση του εργατικού δυναμικού για την προώθηση μίας αειφόρας νοοτροπίας.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ 2021:

<https://www.novartis.com/sites/novartiscom/files/novartis-integrated-report-2021.pdf>

10. Novo Nordisk

Η Novo Nordisk είναι μία εταιρεία με παγκόσμια παρουσία στον τομέα της υγείας που ιδρύθηκε το 1923 με έδρα τη Δανία. Στόχος της είναι η καταπολέμηση του σακχαρώδη διαβήτη και άλλων σοβαρών χρόνιων παθήσεων όπως η παχυσαρκία, η αιμορροφιλία και οι διαταραχές ανάπτυξης. Πραγματοποιεί τη δέσμευσή της μέσω των πρωτοποριακών επιστημονικών ανακαλύψεών της, της επέκτασης της πρόσβασης στα φάρμακά της και της προσπάθειάς της να αποτρέψει, να καθυστερήσει και τελικά να θεραπεύσει τις χρόνιες ασθένειες.

Η Novo Nordisk απασχολεί περί τους 43.500 εργαζόμενους σε 80 χώρες ενώ τα φάρμακα της κυκλοφορούν σε περισσότερες από 170 χώρες. Μάλιστα, αποτελεί την πρώτη φαρμακευτική εταιρεία που χρησιμοποιεί 100% ανανεώσιμη ενέργεια σε όλες τις παγκόσμιες εγκαταστάσεις παραγωγής της.

Η Novo Nordisk ανακοίνωσε μια νέα στρατηγική που ονομάζεται «Circular for Zero» και αποτελεί ένα εγχείρημα που σκοπό έχει να επιτύχει μηδενικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσα από τις μηδενικές εκπομπές CO₂ σε όλες τις δραστηριότητες και τις μεταφορές της μέχρι το 2030.

Ο στόχος της περιβαλλοντικής στρατηγικής «Circular for Zero» είναι να γίνει η Novo Nordisk μια εταιρεία με μηδενική περιβαλλοντική επίπτωση. Για τον λόγο αυτό έχει λάβει μέτρα για την ελαχιστοποίηση της κατανάλωσης και τη μετατροπή των αποβλήτων σε πόρους, το σχεδιασμό και τη παραγωγή προϊόντων ώστε να μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν και με παράλληλη συνεργασία με τους προμηθευτές για να ενσωματωθούν στην κυκλική αλυσίδα εφοδιασμού της.

Για την επίτευξη του νέου φιλόδοξου στόχου και για την επιτάχυνση της υιοθέτησης οικολογικής σκέψης σε όλη την επιχείρηση, η Novo Nordisk συνεργάζεται με το ίδρυμα Ellen MacArthur, το οποίο έχει αποστολή να επιταχύνει τη μετάβαση προς τη κυκλική οικονομία. Εκτός από τον στόχο για μηδενικές εκπομπές, η στρατηγική «Circular for Zero» δεσμεύει την εταιρεία σε μια σημαντική στροφή προς την οικολογική σκέψη μέσα από τους παρακάτω τομείς εστίασης:

- Εταιρεία

Συνεχής μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της παραγωγής της, με προσπάθεια εξάλειψης των απόβλητων που αποστέλλονται σε χώρους υγειονομικής ταφής με μηδενική απώλεια νερού, ενέργειας και πόρων.

- Εφοδιαστική Αλυσίδα

Μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού της, σε συνεργασία με τους προμηθευτές για να ενθαρρύνει τις οικολογικές επιχειρηματικές πρακτικές με αύξηση της προμήθειας ανακυκλωμένων υλικών και πόρων με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα.

- Προϊόντα

Αναβάθμιση υπάρχοντων προϊόντων και σχεδιασμός νέων με βάση τις οικολογικές αρχές και εύρεση λύσης για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των προϊόντων της.

Από το 2015 μάλιστα, ξεκίνησαν οι δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας στο Ελληνικό Υποκατάστημα της Novo Nordisk με στόχο την μείωση CO₂ και την μείωση κατανάλωσης νέων πόρων, όπως:

- Σύνταξη εγχειρίδιου ασφαλούς & οικονομικής οδήγησης.
- Πραγματοποίηση αλλαγής οχημάτων του εταιρικού στόλου, από βενζινοκίνητα σε πετρελαιοκίνητα οχήματα.
- Οδηγίες για μείωση των εκτυπώσεων ή διπλών εκτυπώσεων.
- Οδηγίες για ασπρόμαυρες (όπου είναι δυνατόν) εκτυπώσεις.

- Αποστολή όλων των SOPs της εταιρείας προς τους εργαζομένους της μόνο ηλεκτρονικά.
- Πραγματοποίησή όλων των εκπαιδεύσεων της εταιρείας και διαδικτυακά με σκοπό τη μείωση των μετακινήσεων των εργαζομένων.
- Τοποθέτηση Κάδων Ανακύκλωσης εντός και εκτός του κτιρίου της εταιρείας.

Η Novo Nordisk για την εξασφάλιση παροχής βοήθειας στα άτομα που πάσχουν από σοβαρές χρόνιες παθήσεις, πραγματοποιεί οικονομικά επωφελείς αλλά και περιβαλλοντικά και κοινωνικά υπεύθυνες δραστηριότητες.

Η φιλοσοφία αυτή γνωστή και ως «Τριπλή Γραμμή Αναφοράς», συντελεί καθοριστικά στην ισορροπία των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών της ανησυχιών με απώτερο στόχο τη βοήθεια στους ασθενείς για καλύτερη ζωή, την προσφορά ελκυστικής απόδοσης στους μετόχους της και την ουσιαστική συνεισφορά της στις κοινωνίες στις οποίες δραστηριοποιείτε.

ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ 2017-2019:

https://ygeiamou.gr/wp-content/uploads/2021/07/210722130042_%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%91%CE%B5%CE%B9%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%CF%82-2017-2019--Novo-Nordisk-Hellas.pdf

Εικόνα 12: SUSTAINABLE BUSINESS

Πηγή: https://ygeiamou.gr/wp-content/uploads/2021/07/210722130042_%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%91%CE%B5%CE%B9%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%CF%82-2017-2019--Novo-Nordisk-Hellas.pdf

3.3 Περιβαλλοντική Πολιτική Φαρμακοβιομηχανιών

Κάθε επιχείρηση παραγωγής φαρμάκων ανεξάρτητα μεγέθους είναι υποχρεωμένη να ακολουθεί μία ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντος - ΟΠΠ που να συνάδει συνδυαστικά, με τον κύκλο ζωής του προϊόντος, την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και την αύξηση κερδών. Πιο συγκεκριμένα, στον κύκλο ζωής του αγαθού που παράγεται επιστρατεύεται μία επιχειρηματική κινητοποίηση από πολλά συμβαλλόμενα μέρη όπως product designers, πωλητές, διαφημιστές, πελάτες που ενώ δουλεύουν για την δόμηση του προϊόντος, αποσκοπούν σε ένα περιβαλλοντικά ποιοτικό αποτέλεσμα. Τα σημεία στα οποία επιμένουν τα παραπάνω μέρη αφορούν το lifecycle, τον οικολογικό σχεδιασμό και το αντίκτυπο του «ο ρυπαίνων πληρώνει», που αναφέρθηκε σε προγενέστερο κεφάλαιο. (Τράπεζα Πειραιώς, 2009) (European Commission, 2013)

Έτσι λοιπόν, η Ε.Ε καθιέρωσε την «Πράσινη Βίβλο», με σκοπό την ανάπτυξη περιβαλλοντικής πολιτικής για όλα τα στάδια του κύκλου ζωής των προϊόντων. Ειδικότερα, η ΟΠΠ εστιάζει σε: 1. Προσφορά προνομίων για αγορά και κατανάλωση οικολογικών προϊόντων, 2. Τεχνικές αποτελεσματικής συνεργασίας των συμβαλλόμενων μερών, 3. Συνεχόμενες αναπροσαρμογές ως προς την μείωση εκμετάλλευσης φυσικών πόρων στον σχεδιασμό, την παραγωγή και την διάθεση των σκευασμάτων, 4. Εύρος επιλογών εργαλείων πολιτικής. Όλες αυτές οι συνιστώσες ενισχύουν την αύξηση της ζήτησης eco-friendly προϊόντων άρα και την πορεία των τιμών της αγοράς τους. (European Commission, 2013)

Τα πλεονεκτήματα των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων και των φαρμακοβιομηχανιών, σχετικά με την χρήση της ΟΠΠ είναι (Μαυρίδης Σ., 2014):

- Δημιουργία υψηλού οικονομικού αποθέματος, λόγω της μειωμένης εισροής πρώτων υλών και του κόστους διαχείρισης αποβλήτων.
- Μεγέθυνση πωλήσεων και τζίρου από την μεγαλύτερη ανά τα έτη ζήτηση οικολογικών προϊόντων.
- Φοροελαφρύνσεις που αποδίδουν πρόσθετη αξία στα περιβαλλοντικά αγαθά.
- Υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων και γνώσεων του εργατικού δυναμικού.

Λαμβάνοντας υπόψη, την αποδοτικότητα της ΟΠΠ, αξίζει να αναφέρουμε και τα εργαλεία της περιβαλλοντικής πολιτικής που εφαρμόζονται για να μπορεί να είναι λειτουργική σε κάθε φαρμακοβιομηχανία. Τα εργαλεία που εμπεριέχονται στην βιώσιμη πολιτική σχετίζονται με χρηματοδοτικά εργαλεία, εθελοντικές θεσπίσεις, οικολογική παραγωγική διαδικασία και σχεδιασμός, «πράσινη» εφοδιαστική αλυσίδα, εκθέσεις αειφορίας και βιώσιμα περιβαλλοντικά συστήματα - EMS. (Εθνικού Παρατηρητηρίου για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, 2010)

ΕΡΓΑΛΕΙΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ/ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
<p>1. Βιώσιμος Σχεδιασμός</p>	<p>Σχεδιασμός φαρμακευτικών σκευασμάτων, συσκευασιών, προϊόντων και θεραπειών με γνώμονα την βιωσιμότητα και την προστασία του περιβάλλοντος.</p> <p>Κόστη κατασκευής, παραγωγής, διανομής, οργάνωσης και ελέγχου μειώνονται αισθητά.</p> <p>Προσεγμένη ποιότητα φαρμακευτικών αγαθών χωρίς τοξικές ουσίες.</p> <p>Βελτίωση Brand και εφαρμογή Πράσινου Μάρκετινγκ.</p> <p>Ενδυνάμωση του wellness των εργαζομένων.</p> <p>Άνοιγμα σε νέες αγορές με προοπτικές ανάπτυξης και περισσότερες θέσεις εργασίας.</p> <p>Μεγαλύτερη εγγύτητα του εταιρικού και εμπορικού σήματος αφού ακολουθεί τις περιβαλλοντικές νομοθεσίες.</p> <p>Το κοινωνικό αντίκτυπο λειτουργεί ευεργετικά με την απασχόληση περισσότερων ατόμων.</p> <p>Ελαχιστοποίηση της ρύπανσης και την εκμετάλλευσης φυσικών πόρων - Μείωση Αποβλήτων.</p>
<p>2. Life Cycle Assessment</p>	<p>Διερεύνηση και αποτίμηση μέσω δεικτών αειφορίας σχετικά με ενεργειακή χρήση, την αξιολόγηση πρώτων υλών και εξαρτημάτων, την διαδικασία διαχείρισης αποβλήτων και την περιβαλλοντική αναβάθμιση σε όλο το μήκος του φαρμακευτικού προϊόντος.</p> <p>Ανίχνευση σταδίου στον LCA, που απαιτεί την μεγαλύτερη περιβαλλοντική ρύπανση.</p> <p>Μετέπειτα αναδιάρθρωση του συγκεκριμένου σταδίου για να</p>

είναι πιο βιώσιμο.

Διενέργεια συγκρίσεων των αγαθών μεταξύ τους με σκοπό την καταμέτρηση περιβαλλοντικής επίδοσης.

3. Πράσινη Παραγωγική Διαδικασία

Δράσεις πρόληψης σχετικά με την ρύπανση του περιβάλλοντος και την εξοικονόμηση ενέργειας, υδάτων και πρώτων υλών μέσω 4 βημάτων: 1.Σχεδιασμός και Οργάνωση, 2.Εκτίμηση και Πρόβλεψη, 3.Επεξεργασία σκοπιμότητας, 4.Εφαρμογή δράσεων και feedback.

Προϊόντα και παραγωγικές δραστηριότητες με ποιότητα.

Απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος λόγω σύγχρονων τεχνολογιών.

Τήρηση και σεβασμός των βιώσιμων πρωτόκολλων.

Εξάλειψη κινδύνου λόγω χρήσης τοξικών ουσιών και αποβλήτων.

Ενίσχυση εταιρικής υπευθυνότητας και εμπιστοσύνης του καταναλωτικού κοινού στο brand.

4. Οικολογική Σήμανση

Πιστοποίηση που αναγνωρίζει και αναλύει όλες τις πτυχές των προϊόντων μίας φαρμακοβιομηχανίας (συστατικά έως συσκευασία). Οι πιστοποιήσεις ISO που αποδίδονται στα αγαθά και στις υπηρεσίες είναι :

- Οικολογικός Ισχυρισμός
- Περιβαλλοντική Δήλωση Αγαθού
- Πιστοποίηση Προϊόντος

Στην Ελλάδα η πιο διαδεδομένη μορφή οικολογικού σήματος είναι το «ecoflower».

Οι διαδικασίες οικολογικής πιστοποίησης υποβάλλουν τις φαρμακοβιομηχανίες να ακολουθούν αυστηρές οδηγίες για την διατήρηση της ποιότητας, της εταιρικής υπευθυνότητας και της τεχνολογίας.

Τα προϊόντα γίνονται πιο διαδεδομένα, το πελατειακό κοινό τα αναγνωρίζει πιο εύκολα και έτσι τα εμπιστεύεται και πιο εύκολα.

Δημιουργείται ένα αποδοτικό κλίμα ανατροφοδότησης μεταξύ καταναλωτών, επιχειρήσεων και των περιβαλλοντικών στόχων που επιδιώκουν.

5. Αειφόρες Πρώτες Ύλες

Παράγοντες επιλογής Πρώτων Υλών:

- Εάν ο προμηθευτής διαθέτει οικολογικό σύστημα υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες συνεργασίας καθώς εκπέμπει εμπιστοσύνη για επερχόμενη συνεργασία.
- Ποιοτική και eco-friendly συσκευασία.
- Βιώσιμοι τρόποι μεταφοράς και λειτουργική εφοδιαστική αλυσίδα, συμπεριλαμβανομένης και της μεθόδου της επαναχρησιμοποίησης.
- Μείωση δαπανών στο Supply chain.
- Εξοικονόμηση καυσίμων.
- Ενίσχυση εταιρικής εικόνας.
- Αναβάθμιση εργατικού κλίματος.

6. Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης - EMS

Αποτελούν τον πιο σύγχρονο παράγοντα επίτευξης βιώσιμης ανάπτυξης στις επιχειρήσεις. Διοχετεύουν το οικολογικό στοιχείο μέσα στον οργανισμό και επιτυγχάνεται μία σειρά από βελτιώσεις στον σχεδιασμό, την υλοποίηση, τον έλεγχο και την κινητοποίηση.

Τα ΣΠΑ που επικρατούν σε παγκόσμια κλίμακα είναι το Ευρωπαϊκό Σύστημα EMAS και το Διεθνές ISO 14000.

Μειώνονται τα κόστη των ασφαλιστικών δαπανών και των φορολογικών αποδόσεων.

Εδραιώνονται τεχνικές ενδυνάμωσης του ανθρώπινου δυναμικού.

Η επιμόρφωση και απόκτηση δεξιοτήτων των εργαζομένων σχετικά με τα EMS προσελκύει την αναβάθμιση.

Προσέλκυση δυνητικών μετόχων και επενδυτών.

7. Εκθέσεις Αειφορίας

Μέσο Benchmarking.

Δημοσιοποίηση περιβαλλοντικών πληροφοριών, κοινωνικών δράσεων και οικονομικών στοιχείων.

Γνωστοποίηση απόδοσης ανάλογα με την οικονομική και περιβαλλοντική επίδοση.

Δικτύωση και ανατροφοδότηση από πελάτες.

Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Διαφοροποίηση από άλλες φαρμακοβιομηχανίες.

3.4 Πράσινο Marketing

Το βιώσιμο μάρκετινγκ αποτελεί μία από τις πιο πρόσφατες έννοιες που διαμορφώθηκε στο χώρο των επιχειρήσεων με σκοπό την βιώσιμη ανάπτυξή τους. Ίσως είναι δύσκολο να διευκρινιστεί ως ένας ορισμός αφού αποδίδεται με διαφορετικούς τρόπους και ακόμα μεταβάλλεται. Παρόλα αυτά, το πράσινο μάρκετινγκ αποτελεί την ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων των δράσεων διαφήμισης και προώθησης σε μία επιχείρηση σχετικά με την δαπάνη φυσικών πόρων, το περιβαλλοντικό αποτύπωμα και την κατανάλωση ενέργειας.

Αποτελεί υποκατηγορία του γενικού τμήματος μάρκετινγκ και συνδέεται με την βιώσιμη ανάπτυξη μία εταιρείας. Η αρχή που διέπει το πράσινο μάρκετινγκ βασίζεται στην ΕΚΕ και σε αυτήν βασίζεται εξίσου και το κοινωνικό μάρκετινγκ. Αυτά τα δύο είδη αλληλεπιδρούν για να επιτευχθεί αειφόρα εξέλιξη. Ειδικότερα, το πράσινο μάρκετινγκ προωθεί αγαθά που είναι eco-friendly και δεν ρυπαίνουν το τόπο που ζούμε. Παράλληλα το κοινωνικό μάρκετινγκ, αποσκοπεί στην αναβάθμιση της ποιότητας και της ελαχιστοποίησης ρύπανσης των προϊόντων. Ακόμη, εμπεριέχει το στοιχείο της ανακύκλωσης και της καινοτομίας και επιδιώκει την αύξηση της ζήτησης τέτοιων προϊόντων. (CSR Europe, 2018)

Ακόμη ένας ορισμός που λειτουργεί συμπληρωματικά στην έννοια του πράσινου μάρκετινγκ αναφέρει την ολιστική ταυτότητα του και την συμβολή του στην ικανοποίηση των καταναλωτών και των επιχειρήσεων με τέτοιο τρόπο που να επιφέρεται η ικανοποίηση βιώσιμα και αποτελεσματικά. (Peattie K., 2012)

Επιπρόσθετα, οι πυλώνες του βιώσιμου μάρκετινγκ προσδιορίζονται ως οι διενέργειες του σχεδιασμού, της υλοποίησης, της ανάπτυξης, της κοστολόγησης, των τιμολογιακών πολιτικών, της εφοδιαστικής αλυσίδας και της διαφήμισης των οικολογικών προϊόντων. Απώτερη έκβαση αυτών των διεργασιών είναι η

ικανοποίηση των πελατών, η αύξηση των κερδών της επιχείρησης αλλά και η ενίσχυση της εταιρικής ευθύνης και των στόχων της.

Παράλληλα, η αρμονική λειτουργία μεταξύ της επιχειρηματικής οντότητας και του εξωτερικού περιβάλλοντος είναι ένας από τους τελικούς σκοπούς της. Γενικότερα, στο πράσινο μάρκετινγκ δεν υπάρχει κάποιος καθιερωμένος ορισμός, οπότε η κάθε εταιρεία τον προσαρμόζει ανάλογα με τους σκοπούς της, το όραμά της και το αντικείμενο των δραστηριοτήτων της.

Το πράσινο μάρκετινγκ ωστόσο διαθέτει μία κοινή νοοτροπία και αυτή είναι η προώθηση μίας πιο φιλικής προσέγγισης απέναντι στο πλανήτη που μας «φιλοξενεί».

Η επιβάρυνσή του είναι σχεδόν μη αναστρέψιμη και γι' αυτό συνίσταται η προστασία του τόσο από τις επιχειρήσεις όσο και από τους καταναλωτές, λαμβάνοντας υπόψη τι μας προσφέρει.

Οι φαρμακοβιομηχανίες τα τελευταία χρόνια λόγω της ταχύτατης ανάπτυξης τους και της συνεχής εξέλιξης του τμήματος R&D επενδύοντας εκατομμύρια, έχουν φτάσει να βρίσκονται στα πιο απαιτητικά και ανταγωνιστικά επιχειρηματικά περιβάλλοντα. Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα τους διαμορφώνεται διαρκώς καθώς οι εξελίξεις και οι τεχνολογίες αλλάζουν ασφυκτικά. Έτσι κάθε φαρμακοβιομηχανία για να διαθέτει ένα στέρεο και δυναμικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα είναι απαραίτητο να τηρεί περιβαλλοντικές πολιτικές για να μπορεί να σημειώσει υψηλή κερδοφορία και να ξεχωρίσει.

Δυστυχώς, οι πιέσεις που δέχονται οι βιομηχανίες φαρμάκων δυσχεραίνουν αρκετά την ανάπτυξή τους έτσι, το πράσινο μάρκετινγκ λειτούργησε ως δίοδος και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Εκτενέστερα, οι βιώσιμες στρατηγικές μάρκετινγκ επιφέρουν ενδυνάμωση των επαγγελματικών και πελατειακών σχέσεων, ενισχύουν την δύναμη του εκάστοτε brand και εξασφαλίζουν μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. (Ferenc P.& Varmus M.& Vodak J., 2017)

Είναι εμφανές πως εάν μία φαρμακοβιομηχανία εμπεριέχει στις δραστηριότητες της το πράσινο μάρκετινγκ αποκτά ολοένα και περισσότερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Έτσι λοιπόν τα επιχειρηματικά της σχέδια θα πρέπει να βασίζονται σε βιώσιμες επιλογές και στρατηγικές. Μία στρατηγική μάρκετινγκ καθορίζεται μέσω της

αποτίμησης της ζήτησης, του market segment, της επιλογής των προϊόντων που θα παραχθούν και οδηγεί σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν τέσσερις στρατηγικές που αποσκοπούν στην βιώσιμη ανάπτυξη των φαρμακοβιομηχανιών και γενικότερα των επιχειρήσεων. Η Jill Ginsberg και ο Paul Bloom marketers, δημιούργησαν μία στρατηγική με καρτεσιανή δομή όπου στον οριζόντιο άξονα απεικονίζει την δυνατότητά της να εμπλουτίσει κάποιο προϊόν της με βιώσιμα χαρακτηριστικά και στον κατακόρυφο το βαθμό απορρόφησης της βιώσιμης αγοράς. (Ginsberg M.& Bloom P., 2004)

Εικόνα 13: The Green Marketing Strategy

Πηγή: (Ginsberg M.& Bloom P., 2004)

- I. Αδύναμη Πράσινη Στρατηγική- Lean Green: Σε αυτή τη στρατηγική προέχει η μείωση του κόστους. Μία εταιρεία που εφαρμόζει αυτή τη στρατηγική επιδιώκει να διατηρήσει μία εταιρική κοινωνική ευθύνη αλλά δεν προωθεί σε μεγάλο βαθμό την περιβαλλοντική νοοτροπία. Βασικό της μέλημα, είναι η ανάπτυξη βιώσιμων διαδικασιών, μειώνοντας παράλληλα το κόστος και κερδίζοντας έτσι ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

- II. Αμυντική Πράσινη Στρατηγική - Defensive Green: Χρησιμοποιείται από εταιρείες μόνο σε περιπτώσεις οικονομικής ύφεσης ή απειλής της βιωσιμότητάς τους από άλλες επιχειρήσεις. Η μετάδοση οικολογικών και πράσινων διαδικασιών είναι εφήμερη και βραχυπρόθεσμη καθώς δεν είναι κύρια επιδίωξή της ο ανταγωνισμός μέσω βιώσιμων πρακτικών.
- III. Τυπική Πράσινη Στρατηγική - Common Green: Οι επιχειρηματικές οντότητες που ακολουθούν αυτό το μοτίβο κατέχουν αναβαθμισμένη περιβαλλοντική συνείδηση και εφαρμόζουν οικολογικές διαδικασίες μακροπρόθεσμα ανεξάρτητα από το κόστος, αφού η οικολογία και η προστασία του περιβάλλοντος ανήκουν στην ταυτότητά τους. Το πράσινο μάρκετινγκ χαρακτηρίζεται ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που πρωτοπορεί και διαμορφώνει οικολογικά προϊόντα. Προσφέρεται κατά την τυπική στρατηγική, μία ολιστική προσέγγιση και ικανοποίηση από την εταιρεία στον πελάτη.
- IV. Έντονη Πράσινη Στρατηγική - Extreme Green: Οι επιχειρήσεις που την εφαρμόζουν είναι λίγες καθώς δραστηριοποιούνται σε niche αγορές και είναι λιγότερο προσβάσιμα τα προϊόντα τους λόγω της ζήτησής τους. Η επιδίωξη αυτών των εταιρειών δεν είναι η μαζική ζήτηση και τα προϊόντα τους απευθύνονται σε λιγότερο κόσμο.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είναι εμφανές πως οι φαρμακευτικές επιχειρηματικές οντότητες πρωτοπορούν στον σχηματισμό βιώσιμων στρατηγικών παγκοσμίως. Διευκρινίζεται βέβαια, ότι στη περίπτωση της Ελλάδας η αειφορία βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι άμεσα επηρεασμένες από την αναγκαιότητα της δόμησης τεχνικών βιώσιμης ανάπτυξης καθώς το περιβάλλον, η κοινωνία και η οικονομία είναι έννοιες αλληλένδετες.

Οι δράσεις των φαρμακοβιομηχανιών που υλοποιούνται αναδεικνύουν την έκφραση του οράματος και της ταυτότητας τους. Μέσω αυτών, αναπτύσσεται μία εταιρική κοινωνική ευθύνη που αποπνέει εμπιστοσύνη στον καταναλωτή και προωθεί πως η κερδοφορία δεν είναι ο μοναδικός σκοπός της. Με αυτό τον τρόπο, δηλώνεται η ουσιαστική μέριμνα για την εξυγίανση του περιβάλλοντος, της κοινωνικής ευμάρειας και της οικονομικής άνθισης.

Η βιώσιμη ανάπτυξη παράλληλα, θέτει θεμελιώδεις στόχους για την αρμονική ένταξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στην απασχόληση με την πρωμοδότηση δεξιοτήτων και γνώσεων, την μείωση της μόλυνσης των φυσικών πόρων με την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμβάλλοντας έτσι στην τοπική οικονομική εξέλιξη.

Αξίζει να σημειωθεί πως οι φαρμακοβιομηχανίες εφαρμόζοντας την βιωσιμότητα αποκτούν μία πιο ολιστική προσέγγιση στα αγαθά τους και ελαχιστοποιούν την χρήση τοξικών ουσιών.

Μεγάλες εταιρείες όπως η Novo Nordisk, η Johnson & Johnson αλλά και ελληνικές όπως η Frezyderm και η DEMO, επικεντρώνονται στο corporate wellness, στα δικαιώματα των εργαζομένων και στην παροχή προνομίων. Με αυτό τον τρόπο μία επιχείρηση διαθέτει ευχαριστημένους εργαζομένους που με την σειρά τους ανταμείβουν την επιχείρηση και την βοηθούν να αναπτυχθεί ταχύτερα.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι χτίζονται εξαιρετικές εταιρικές σχέσεις εμπιστοσύνης με το ανθρώπινο δυναμικό, με τους συνεργάτες, τους προμηθευτές και τους καταναλωτές υιοθετώντας βιώσιμες στρατηγικές.

Καταλήγοντας, η βιώσιμη ανάπτυξη αφήνει ένα ισχυρά θετικό αποτύπωμα και λειτουργεί ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μακροπρόθεσμα, βοηθώντας πάντα το περιβάλλον και την κοινωνία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ADELCO. (2019).

Bamberger P. & Philips B. (1991). Organizational & Business Environment: Parallel Vs Conflicting Influences on HR In Pharmaceutical Industry. 153-182. HR Management.

Business News. (2018, November 2). Η χρυσή δεκάδα των φαρμακευτικών επιχειρήσεων,. Business News,.

Business Review. (2018, 8 12). Τι είναι η ανάλυση S.W.O.T; , .

Cana Laboratories, C. (2016). "*Δρασεις EKE*" .

COM/2009/400 - Σύσκεψη EE, C. (2009). Αναθεώρηση του 2009 της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για Βιωσιμότητα,.

CSR Europe, C. (2018). About US , .
http://www.csreurope.org/pages/en/about_us.html.

Desjardins J., D. (2018). The raw materials that fuel the Green Revolution , .
<http://www.mining.com/web/raw-materials-fuel-green-revolution/>.

EFPIA Associations. (2011). Οι παράγοντες που θα καθορίσουν το μέλλον της φαρμακοβιομηχανίας , . <http://pharmamarketingnewmedia.com/58610154>.

European Commision. (2014). *Προγραμματισμός και υλοποίηση*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 16, 2020, από https://ec.europa.eu/regional_policy/el/policy/how/stages-step-by-step/

European Commision, E. (2018). Γλωσσάριο:Βιώσιμη ανάπτυξη.

European Commission. (2013). Environment -Industry- Integrated product Policy , .
http://ec.europa.eu/environment/ipp/index_en.htm.

Eurostat. (2018). Energy, transport and environment indicators , .

Ferenc P.& Varmus M.& Vodak J., F. (2017). Stakeholders in the various field and relations,. 160-170. Procedia Engineering.

Fiercepharma, F. (2015). The 12 greenest companies in biopharma.

Frezyderm Blog. (2020, Ιούλιος 6). Αντηλιακή προστασία δέρματος με σεβασμό στο περιβάλλον & τον άνθρωπο.

Frezyderm. (2016). ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚ/ΚΗ ΕΚΘΕΣΗ, .

Ginsberg M.& Bloom P., G. (2004). Choosing the right green marketing strategy ,. 80-85. MIT Sloan Management Review.

Insider, I. (2022, 6 15). Οι πιο κερδοφόρες φαρμακευτικές εταιρείες για το 2021, .

Kalyani V.& Dudy M.& Pareek S., K. (2015). Green Energy: The need of the world ,. 20-30. Journal of Management Engineering.

Kearney P. & Whelton M. & Reynolds K. et al., K. (2005). Global burden of hypertension:analysis of worldwide data,. 217-220. Lancet.

Kesic D., K. (2009). *Strategic analysis of the world pharmaceutical industry*,. Research Gate,.

Mourtzikou M. & Stamouli P. & Hitou & A. Poulakis, M. (2015). Pharmaceutical marketing and promotion on Greece ,. 345-355. Archives of Hellenic Medicine.

Naftemporiki. (2021). Άνοδος κερδοφορίας για τις φαρμακευτικές :Έρευνα της New Times για τη διετία 2018-2019 - Πάνω από 900 εκατ. το clawback το 2020.

Peattie K., P. (2012). Marketing and Sustainability ,. 22-24. Brass Centre.

Science History Institute, S. (2017, 12 4). Gerhard Domagk , . Munich.

Statista. (2021, August 10). Worldwide sales distribution of new drugs between 2004 and 2020, by major pharmaceutical market, .
<https://www.statista.com/statistics/265750/pharmaceutical-industry-breakdown-in-the-sales-of-new-drugs/>.

UNDDR. (2015). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030 ,.

- United Nations. (2015). Addis Ababa Action Agenda, .
- University Of Alberta-Office of Sustainability. (2010). *What is sustainability?*
- WHO. (2021). Definition Of Medicines,.
- Αναστασίου Αν., Α. (2008). *Αγορά φαρμάκου : Νέα δεδομένα από τη βιοτεχνολογία*,. Πανεπιστήμιο Πατρών.
- ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ Ν., Γ. (2013). ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ,. Μπένου.
- Ε.Ε.Τ.Α.Α. (2020, Σεπτέμβριος <https://www.eetaa.gr/ekdoseis/pdf/161.pdf>). ΕΣΠΑ 2014-2020 ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ. ΑΘΗΝΑ, ΕΛΛΑΔΑ.
- Εθνικού Παρατηρητηρίου για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, Ε. (2010). Εγχειρίδιο Πράσινης Επιχειρηματικότητας για Μικρές και Μεσαίες επιχειρήσεις , . <https://plan.gr/plan-files/programs/%CE%95%CE%B3%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%20%CE%A0%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B7%CF%82%20%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE>.
- Έκθεση Brundtland, Έ. (1987). *Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη*. WCED.
- ΕΛΙΝΥΑΕ. (2016). Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας και άλλες διατάξεις.
- Ελληνική Δημοκρατία. (2006). *ΕΣΠΑ*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 16, 2020, από <http://2007-2013.espa.gr/el/Pages/Default.aspx>
- ΕΤΠΑ. (2007). *Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 1, 2020, από https://ec.europa.eu/regional_policy/el/funding/erdf/
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (1997). *Συνθήκη του Άμστερνταμ- ΕΕ- C340/1997* , .
- Ευρωπαϊκή Ένωση, Ε. (2016). Συνθήκη Λισσαβόνας. 2016/C202/01.
- Ευρωπαϊκή Ένωση, Ε. (1992 ,). *Συνθήκη του Μάαστριχτ - ΕΕ – C191/1992* , .

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2021). *Στήριξη των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια της πανδημίας*. https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/supporting-european-businesses-during-pandemic_el.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ε. (2016). Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον Ευρωπαϊκή δράση για την αειφορία,. COM/2016/0739 final, παρ. 1.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ε. (2000, 17). Συνθήκη της Νίκαιας,.

IOBE. (2019). Η Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα. IOBE.

IOBE. (2019). *Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα & Γεγονότα και Στοιχεία για το 2018*. IOBE.

Κουσουκάκου Χ. & Φραγκουδάκη Χ. (2005). *Οι δομές τα προβλήματα και οι προοπτικές του κλάδου των φαρμακευτικών επιχειρήσεων*. IOBE.

Μαυρίδης Σ., Μ. (2014). Η πράσινη επιχειρηματικότητα ως στρατηγική οικονομικής ανάπτυξης. Πτυχιακή εργασία. ΤΕΙ Ιονίων Νήσων.

Ν. Βερβεσός, Ν. (2019). Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών, . Νομοθεσία – Μελέτη και Νομολογία Εμπορικού.

-Ο.Τ.Α, Ψ. Α. (2006). Ανάκτηση Σεπτέμβριος 16, 2020, από Από τι αποτελείται η Δ'Προγραμματική Περίοδος;: <http://www.akomm.gr/1/79.html>

ΟΗΕ- A/RES/70/1 ΟΗΕ, Ο. (2015). 70η Συνέλευση Ηνωμένων Εθνών, .

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Ο. (2017). Work on the statistical commission, pertaining to the agenda 2030 for the S.D. , . Global Indicator Framework.

Παρατηρητήριο Οικονομικών της Υγείας. (2009). *Η Αγορά του Φαρμάκου στην Ελλάδα*,. IOBE.

Πιταροκοίλης Σ., Π. (2010). «ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ»,.

Σαββάκης Ν., Σ. (2014). Εισαγωγή στην καινοτομία και επιχειρηματικότητα,.

Σκουφού Δ., Σ. (2002). Απειλή χρεοκοπίας στις ελληνικές φαρμακοβιομηχανίες. *Τα Νέα* .

Συμβουλίου του Göteborg, Σ. (2001). Ανακοίνωση της Επιτροπής : Αειφόρος ανάπτυξη της Ευρώπης για έναν καλύτερο κόσμο: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη .

Σύσκεψη με Θέμα: ΕΥΡΩΠΗ 2020. (2010). Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς αειφορία, .

ΣΦΕΕ. (2021). Η ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. 67-69. IOBE.

Τζεφέρης Π., Τ. (2009). Πράσινη ανάπτυξη και ορυκτές πρώτες ύλες,. ΤΕΕ.

Τράπεζα Πειραιώς, Τ. (2009). Εγχειρίδιο Πράσινων Πρακτικών για Επιχειρήσεις , .
http://waste-prevention.gr/waste/wp-content/uploads/2015/10/2009_Manual%20Of%20Green%20Practices%20for%20Business_EL.pdf.

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ε. κ. (2014). Εθνικό Σχέδιο Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων,. ΥΠΕΚΑ.